

1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on [perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys](#), jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja -asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä [valtioneuvoston asetus](#).

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpia tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Opetussuunnitelman perusteet on määräys esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä opiskeluhuollonkeskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan [opiskeluhuollon tavoitteista](#). Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Viittausten tarkoituksena on selventää perustetekstin yhteyttä lainsäädännölliseen perustaan. Esiopetusta ohjaavista säädöksistä poiketen tässä perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanaa lapsi ja oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään perusteissa opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaista ilmaisua opiskeluhoito.

1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman [laadinnasta ja kehittämisestä](#). Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, opiskeluhuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä tai toimipaikoissa. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatussuunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

- [lastensuojelulain](#) mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- [yhdenvertaisuuslain](#) mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset
- [tasa-arvolain](#) mukainen tasa-arvosuunnitelma.

[Opetuksen järjestäjä hyväksyy](#) opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille tai toimipaikoille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkö- tai toimipaikkakohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä opetussuunnitelmaa laadittaessa, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi [opetuksen järjestäjän tulee laatia](#) lukuvuosittain esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma (myöhemmin lukuvuosisuunnitelma) ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista. Lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä tai toimipaikassa kyseisen lukuvuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös [lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä](#). Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin sekä saavutettaviin ja esteettömiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. [Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman](#) yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muu varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa lapsilla on [perusopetuslain](#) turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta jokaisena esiopetuksen työpäivänä sekä heidän tarpeidensa mukaista [oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea](#). Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen [oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen](#) kuuluvaa lapsikohtainen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma laaditaan luvun 5 mukaisesti.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. [Arvioinnin tarkoitus](#) on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tai toimipaikkojen tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Paikallinen [opetussuunnitelma](#) ja sitä tarkentava [lukuvuosisuunnitelma](#) laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista esiopetuksen yksiköille tai toimipaikoille ja antaa siihen liittyvät ohjeet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

Paikallista opetussuunnitelmaa valmisteltaessa opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa,

- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään
- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma esiopetuksen yksiköiden tai toimipaikkojen yhteisenä, kokonaan tai osin yksikkö- tai toimipaikkakohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millaista opetussuunnitelman rakennetta, asioiden käsittelyjärjestystä ja julkaisutapaa käytetään
- miten esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetaan
- miten paikalliset erityispiirteet, esiopetuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat suunnitelmat otetaan opetussuunnitelmaa valmisteltaessa huomioon
- miten opetussuunnitelmasta ja sitä tarkentavasta lukuvuosisuunnitelmasta tiedotetaan huoltajille ja sidosryhmille
- miten opetussuunnitelma laaditaan, miten sen toteutumista arvioidaan ja miten sitä kehitetään
- laaditaanko [tasa-arvolain](#) sekä [yhdenvertaisuuslain](#) mukaiset suunnitelmat osana opetussuunnitelmaa vai erillisinä.

Paikallisen esiopetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut Askolassa

Askolan kunnan esiopetussuunnitelma perustuu opetushallituksen laatimiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 (102/011/2014), esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutoksiin ja lain velvoittamien, kunnassa esiopetukseen laadittujen suunnitelmien mukaisiin ohjeisiin ja toimintatapoihin. Askolan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2025 on laadittu kunnallisen ja mahdollisen kuntaan tulevan yksityisen esiopetuksen opetussuunnitelmaksi. Paikalliset tarkennukset on kirjoitettu valtakunnallisten perusteiden tekstiin jälkeen.

Askolan kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma sekä vuosittain laadittava tarkentava lukuvuosisuunnitelma luovat yhteisen perustan ja suunnan kunnassa toimivien esiopetusryhmien päivittäisen esiopetuksen toteuttamiseen. Näiden lisäksi esiopetusryhmissä laaditaan lukuvuosittain lisäksi toimipaikkakohtainen ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma (ryhmävasu). Suunnitelmaan kirjataan yksikön toiminta-ajatus, arvot sekä painopisteet yhteisen keskustelun perusteella, kasvatushenkilöstön tiimisopimus koskien vastuuta, vahvuuksia ja sovittuja toimintatapoja ryhmässä sekä lasten oppimissuunnitelmista nousevia asioita. Suunnitelmaa päivitetään ja sen toteutumista arvioidaan toimintavuoden aikana säännöllisesti. Suunnitelman laatimisesta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Varhaiskasvatussyksikön johtaja vastaa, että ryhmävasua arvioidaan arjessa ryhmän lasten tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on varmistaa tasa-arvoinen ja laadukas esiopetus kaikille opetus kaikille esiopetuksessa oleville.

Askolan kunnassa esiopetuksen opetuskielenä on suomen kieli. Esiopetussuunnitelma on laadittu suomen kielellä annettavaa opetusta varten ja se hyväksytään Askolan kunnan Osaaminen ja elämänlaatu -lautakunnassa. Ruotsinkielinen esiopetus järjestetään, perheen niin halutessa, Porvoossa niiden perheiden lapsille, joiden kotikielenä on ruotsin kieli.

Askolan kunnan esiopetussuunnitelman ovat laatineet päiväkodin johtajat, esiopetusryhmien opettajat ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Suunnitelma on luettavissa huoltajille kommentointia varten Wilmassa ja se on lähetetty sähköisesti tärkeimmille hyvinvointialueen arjen yhteistyökumppaneille. Suunnitelmaa päivitetään ja täydennetään tarvittaessa. Suunnitelmaan on kirjattu Askolassa yhteisesti noudatettaviksi sovitut linjaukset, toimintatavat ja painopisteet sekä paikalliset käytänteet.

Esiopetus – ja lukuvuosisuunnitelmasta ja ”Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt” -kaavakkeen sisällöstä tiedotetaan huoltajille huoltajien illoissa ja suunnitelmat ovat luettavissa esiopetuksen toimipaikoissa sekä sähköisesti Wilmassa että kunnan nettisivuilla. Esiopetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja toimintaa kehitetään säännöllisesti ryhmävasuja arvioitaessa, arviointiympyröin, Valssi arvioinnein, työilloissa sekä keväisin esiopetuksen suunnittelu -, arviointi - ja kehittämispäivässä. Lainsäädännön vaatimat muut suunnitelmat laaditaan erillisinä, eikä niitä sisällytetä esiopetussuunnitelmaan. Näitä esiopetuksen opetussuunnitelmaa täydentäviä asiakirjoja ovat mm.

- *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma*
- *Esiopetus ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma (ryhmävasu)*
- *Askolan varhaiskasvatussuunnitelma*
- *Turvallisuussuunnitelma (sis. pelastussuunnitelman)*
- *Perusopetuksen opetussuunnitelma*
- *Opiskeluhooltosuunnitelma liitteineen*
- *Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma*

2 Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään ja järjestetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja esiopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. Lapsella on oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen (luku 5).

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, [oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin](#) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Päiväkodissa tai perhepäiväkodissa järjestettävän esiopetuksen osalta sovelletaan lisäksi varhaiskasvatustalakeia ja sen nojalla annettua [valtioneuvoston asetusta](#). Jos lapsi osallistuu esiopetuksen lisäksi esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä [varhaiskasvatustalakei](#).

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon [lapsen etu](#). Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa [yhdenvertaisuustalakei](#), [tasa-arvotalei](#), [Euroopan ihmisoikeuksien sopimus](#) ja [YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#), [YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista](#), [YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007](#) sekä [YK:n kestävän kehityksen tavoitteet](#). Esiopetukseen sovelletaan myös [hallintotalei](#) ja [lakeia viranomaisen toiminnan julkisuudesta](#).

[Suomen perustuslakei](#) mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna [esiopetusta](#). Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun [esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan](#). Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada [esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta](#). Opetuksen järjestäjän päätöksellä [lapsi voi osallistua esiopetukseen perusopetuksen aloittamista edeltävänä vuonna](#), mikäli lapselle on psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella tehty päätös perusopetuksen aloituksesta vuotta säädettyä aiemmin. Perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä sekä muusta esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä määrätään luvussa 5.5.

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslakei mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten [mahdollisuuksia seurata opetusta](#). Tästä määrätään tarkemmin luvussa Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet – Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.

[Perusopetuslakei](#) mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa

lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään [valtioneuvoston asetuksessa](#).

Esiopetus kestää yleensä [yhden lukuvuoden](#), ja sitä annetaan [vähintään 700 tuntia](#). [Pidennetyn oppivelvollisuuden](#) (voimassa 31.7.2026 saakka) päätöksen saaneiden lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5.1.a. [Varhennetun oppivelvollisuuden](#) (voimassa 1.8.2026 alkaen) päätöksen saaneiden lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5.1.b. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on oikeus osallistua myös esiopetusta [täydentävään varhaiskasvatukseen](#).

Esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tukea esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen osalta tällöin [varhaiskasvatustalakeja](#) ja [varhaiskasvatussuunnitelman perusteita](#).

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Koko esiopetuksen henkilöstö on vastuussa siitä, että esiopetusta toteutetaan suunnitelmallisesti. Esiopetuksessa otetaan huomioon lasten kielelliset, kulttuuriset ja katsomukselliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa [huoltajien osallisuutta](#). Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava opiskeluhoito ovat [maksuttomia](#). Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, [maksuton ateria](#), ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus [turvalliseen oppimisympäristöön](#). Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. [Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä](#) ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa [perusopetuslain](#) mukaisia kasvatustalakeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia [esiopetuspalvelut](#) julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat sekä muu henkilöstö tuntevat oppimisen

polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhteistyössä luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä. Tämän varmistamisessa henkilöstön yhteistyön ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella esiopetuksen toimipaikoissa ja opetuksen järjestäjän tasolla on tärkeä merkitys.

[Valtioneuvoston asetuksen](#) mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä opiskeluhuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Opetuksen tavoitteet määrittävät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Yksilöllisesti pohditut tavoitteet hyödyttävät lasten oppimista, joten opettaja keskustelee kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisesta lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Esiopetuksen henkilöstö ottaa nämä tarpeet ja toiveet huomioon opetusta suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman.

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystävyyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kun lapsi on aloittanut esiopetuksessa, [lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan](#) ellei kyseessä ole esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen terveydentilasta johtuvasta syystä (kts. luku 5). Huoltaja, opettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

2.3 Arvoperusta

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto [YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen](#), [perusopetuslain](#) ja [YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen](#) mukaisesti.

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lasten aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten moninaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia arvostetaan. Lasten käsityksiä ja mielipiteitä pidetään tärkeinä, ja he osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen sekä edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lapsia rohkaistaan yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen. Kannustava palaute ja oikeudenmukainen kohtelu kuuluvat hyvään esiopetukseen. Lapsilla on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita. Esiopetus tukee lasten kykyä ymmärtää arvoja, noudattaa terveellisiä elämäntapoja sekä kehittää tunteita ja kauneudentajuaan.

Esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen moninaisiin perheisiin sekä kotien moninaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkökulmiin on rakentavan [vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta](#).

Esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennakko-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen [yhdenvertaisuuden](#) periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

2.4 Oppimiskäsitys

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Esiopetuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämisen tehtävä otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa: toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitettäessä sekä kasvatus- ja opetustyössä. Tehtävä perustuu [valtioneuvoston asetuksen](#) periaatteelle tarkastella opetusta kokonaisuutena. Sen toteutuminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat heidän valmiuttaan suuntautua elinikäisen oppimisen polulle ja luovat pohjaa kestäväen elämäntavan omaksumiselle. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestäväen elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon määrä ja sen nopea uudistuminen edellyttävät taitoja uuden omaksumiseen sekä oman oppimisen ohjaamiseen. Tiedon jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua. Esiopetuksen tehtävä on rohkaista ja auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan sekä vahvistaa lasten luottamusta omaan osaamiseensa.

Lasten muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan esimerkiksi lorujen, musisoinnin ja draamatoiminnan avulla. Leikin, pelien ja erilaisten ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien käyttö tarjoaa lapsille elämyksiä sekä oivaltamisen ja uuden löytämisen iloa. Monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset tukevat lasten oppimista. Lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan myös heille vaativia asioita ja heitä ohjataan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heitä rohkaistaan iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lannistumatta epäonnistumisista. Toimintaa dokumentoidaan, siitä keskustellaan, ja sen onnistumista pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla autetaan lapsia havaitsemaan edistymistään ja oppimistaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät yhteistyötaitoja. Esiopetuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa. Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan ja heitä rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri keinoin.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan. Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja

erilaisten ihmisten kanssa. Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Lapsia ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen, terveyteen ja turvallisuuteen sekä arjen [teknologian](#) hallintaan liittyvät taidot ovat tärkeitä kaikille. Kyse on yksilön hyvinvoinnista sekä kestävään elämäntapaan sitoutumisesta. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävä elämäntavan mukaisia valintoja. Esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon merkitystä. Erityisesti kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja riittävään liikuntaan lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä. Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Heitä ohjataan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa. Lasten kanssa kokeillaan teknologisia ratkaisuja ja harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Se liittyy kiinteästi ajattelun ja viestinnän taitoihin ja kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien tai näiden yhdistelmien avulla. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon. Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaidon eri osa-alueet ovat yksilön, ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän näkökulmasta keskeisiä perustaitoja. Monilukutaidon kehittyminen luo perustaa muulle oppimiselle ja opiskelulle. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon kehittymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Lapsia kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Niiden avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta ja niiden herättämiin ajatuksiin ja tunteisiin eläydytään yhdessä. Lasten kuvalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia. Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä. Samalla lasten maailma avautuu, jäsentyy ja saa uusia merkityksiä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Sitä tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Esiopetuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista.

Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin. Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja. Lapsia ohjataan omaksumaan turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. [Lasten oikeuksiin](#) kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Esiopetuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Kun lapset ovat mukana vaikuttamassa, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia kannustetaan auttamaan toisia ja pyytämään tarvittaessa apua. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun.

2.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää keskustella, mitä tässä luvussa määrätyt esiopetuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet merkitsevät ja miten esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta voidaan huolehtia.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- esiopetuksen järjestäminen ja sitä ohjaavat velvoitteet paikallisesta näkökulmasta
- esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua paikallisesta näkökulmasta
- esiopetuksen arvoperusta ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat
- oppimiskäsitys ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat
- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin mahdollisesti liittyvät paikalliset painotukset sekä ne toimenpiteet, joiden avulla tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään.

Arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon ja niitä syvennetään esiopetuksen toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, kasvun ja oppimisen tukea ja opiskeluhoitoa käsittelevissä osissa opetussuunnitelmaa.

Esiopetuksen järjestäminen ja sitä ohjaavat velvoitteet Askolassa

Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista. Askolassa huoltajat saavat ennen esiopetukseen ilmoittautumista ”Tervetuloa esiopetukseen Askolassa” – infokirjeen, jossa huoltajille kerrotaan niin esiopetukseen hakemisen prosessista, tutustumiskäynnin ajankohdasta sekä esiopetukseen liittyvistä pedagogisista perusasioista ja aikatauluista. Elokuun alussa, ennen esiopetuksen alkua, uusien esiopetuslasten huoltajia tiedotetaan tulevan esiopetustoimipaikan lukuvuosisuunnitelman keskeisestä sisällöstä (mm. esiopetuksessa ja täydentävässä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen muodoista). Esiopetusvuoden alkaessa järjestettävässä huoltajien illassa kerrotaan tarkemmin esiopetusvuoden

tavoitteista, sisällöistä, toiminnoista, teemoista ja pedagogisista suunnitelmista ja huoltajilla on mahdollisuus keskusteluun ja kysymyksiin.

Esiopetuksessa noudatetaan Osaaminen ja elämänlaatu -lautakunnan vahvistamia esiopetuksen työ- ja loma-aikoja. Esiopetukseen ilmoitaudutaan sähköisen järjestelmän, Daisyn, kautta ja päätös paikasta lähetetään huoltajille ensisijaisesti sähköisesti. Esiopetukseen ilmoittautumisen yhteydessä lapselle voidaan hakea esiopetuksen lisäksi myös täydentävää varhaiskasvatusta. Esiopetusta ja täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Koulujen kesä-, syys-, jouluku- ja talvilomalla esiopetusta ei järjestetä. Esiopetusta järjestetään neljä tuntia (4h) päivässä vähintään 700 tuntia vuodessa. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten esiopetuksesta vastaa asuinkuntana Askola.

Askolassa esiopetuksen järjestämisvastuu on varhaiskasvatuksella. Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus järjestetään jatkumona samoissa tiloissa, missä esiopetuskin. Vuorohoitoa tarvitsevien lasten esiopetus järjestetään yksilöllisesti perheiden kanssa sovitulla tavalla huomioiden lasten vaihtelevat varhaiskasvatuksen tarpeet. Askolassa esiopetus järjestetään varhaiskasvatusyksiköiden yhteydessä toimivissa esiopetusryhmissä. Esiopetusryhmät toimivat Kirkonkylässä Karpalon päiväkodissa, Monninkylässä Sateenkaaren päiväkodissa ja Tiiläessä Tammenterhon päiväkodissa.

Lasten poissaoloja seurataan esiopetuksen aikana ja poissaolojen määrään puututaan tarvittaessa ”Poissaolojen portaat” -toimintaohjeen mukaisesti. Huoltajalla on velvollisuus ilmoittaa lapsensa sairauspoissaoloista ja max. kolmen (3) päivän muista poissaoloista Daisyyne. Anomukset yli kolmen päivän vapaista (loma-anomukset) tehdään Wilmassa olevalla lomakkeella. Päätöksen loman myöntämisestä tekee varhaiskasvatuksen opettaja kirjallisen hakemuksen pohjalta.

Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua Askolassa

Askolan esiopetuksen lähtökohtana on Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 tavoitteet sekä lapsen yksilölliset kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytykset. Toivomme, että kykenemme luomaan lapsellenne sellaisen esiopetusvuoden, että hän on vuoden aikana saanut mukaansa pienen pieniä hippuja tai suurempia palasia seuraavasta Anja Snellmanin kirjoituksesta.

TOIVON LEIJONAMIELEN ROHKEUTTA, SITÄ HALUSIMME ANTAA SINULLE.

VAAHTERAMÄEN EEMELIN ELÄMÄNUSKOA, ETTÄ MITÄÄN EI
KANNATA MUREHTIA LIIKAA ETUKÄTEEN, ASIAT OTETAAN SELLAISENA
KUIN TULEVAT JA SITTEN TOIMITAAN JA TEHDÄÄN MITÄ VOIDAAN.

LIISA- IHMEMAAN KYKYÄ ELÄÄ LÄPI YLLÄTYKSIÄ JA IHMEITÄ, KAIKKI VOI OLLA
MAHDOLLISTA.

MUUMIMAMMAN TYYNTÄ LUOTETTAVUUTTA, TERVEEN JÄRJEN HARKINTAA.

NUUSKAMUIKKUSEN LUONNETTA LÄHTEÄ SYKSYN
TULLEN MAAILMAYMPÄRYSMATKALLE.

PIKKU MYYN VOIMAA OLLA ERI MIELTÄ.

TOM SAWYERIN REHELLISYYTTÄ JA SUORUUTTA, KYKYÄ KOHDATA TODELLISUUS
SELLAISENA KUIN SE ON.

NALLE PUHIN TAITOA OTTAA VASTAAN KAIKKI HYVÄ, KIITOKSET
JA ONNISTUMISEN ELÄMYKSET.

KARVISEN KYKYÄ LAISKOTTELUUN JA NAUTISKELUUN.

PEPPI PITKÄTOSSUN HULLUTTELEVAA HUOLETTOMUUTTA, USKALLUSTA
AJATELLA JOSKUS MYÖS NURINKURISESTI SEKÄ

PIKKU PRINSSIN TAITOA ODOTTAA KÄRSIVÄLLISESTI JA SUVAITA ERILAISUUTTA.

Esiopetusvuoden aikana tuetaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä huoltajien kanssa. Jokaisen esiopetukseen osallistuvan lapsen oppimisen edistymistä seurataan säännöllisesti.

Esiopetuksessa arvostetaan ja kuunnellaan lapsen käsityksiä, tunteita ja mielipiteitä. Yhteistyö- ja sosiaalisia taitoja lapset harjoittelevat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa mm. leikissä. Lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet selvitetään haastattelemalla ja havainnoimalla lasta ryhmän jäsenenä ja ne kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan/esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Lapsen toimintaa dokumentoidaan monipuolisesti mm. lapsen sähköiseen kasvun kansioon (Daisy).

Siirtymävaiheet varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun suunnitellaan yhteistyössä huoltajien, koulun ja tarvittaessa moniammatillisen verkoston kanssa yhteistyötä tehden (ks. luku 3)

Esiopetuksen arvoperusta ja oppimiskäsitys Askolassa

Askolan esiopetuksessa sitoudumme valtakunnallisen esiopetussuunnitelman perusteiden arvoihin sekä Askolan kunnan arvoihin ja strategiaan. Esiopetuksessa vahvistetaan lapsen itsetuntoa myönteisten oppimiskokemusten ja positiivisen vuorovaikutuksen avulla. Tärkeää on lapsen kuuleminen, lapsen tasolle laskeutuminen ja aikuisen aito läsnäolo ja osallistuminen lasten arkeen.

Askolan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tavoitteena on luoda jokaisesta päivästä lapselle hyvä päivä. Askolassa esiopetusryhmien lapsilähtöinen toiminta ja lapsiryhmälle asetetut tavoitteet pohjautuvat esiopetusvuoden alussa tehtävään dokumentoituun lasten havainnointiin, huoltajilta ja varhaiskasvatuksesta siirtymävaiheessa saatuun tietoon lasten tarpeista sekä yhdessä sovittuihin toiminnan painopistealueisiin. Lasten omat arvioinnit luetaan keräten niistä nousseet lasten toiveet ja kiinnostuksen kohteet osaksi toiminnan suunnittelua. Lasten toiveita kuunnellaan ja heidän kanssaan keskustellaan oppimisesta ja kiinnostuksen kohteista sekä etsitään yhdessä jokaisen lapsen yksilöllisiä vahvuusalueita ja oppimisen tapoja. Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja osaaminen. Leikillä, leikin kautta oppimisella ja monipuolisilla oppimisympäristöillä on keskeinen merkitys esiopetuksen toiminnassa. Ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan toimintamallit lasten mielipiteiden kuulemiseksi ja lasten osallistamiseksi toiminnan suunnitteluun.

Lasta ohjataan toimimaan myönteisessä vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Tunnetaitojen harjoittelu ja toisen ihmisten kunnioittaminen ovat osa arkea. Lasten kanssa

keskustellaan paljon tunteista. Tunteita nimetään, sanoitetaan ja pohditaan yhdessä. Kaikki tunteet ovat sallittuja. Ristiriitatilanteiden ratkaisemista myönteisin keinoin harjoitellaan yhdessä toisten lasten kanssa aikuisen ohjauksessa.

Esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, paikalliset painotukset sekä toimenpiteet, joiden avulla tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään Askolassa

Koko Askolan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteisenä arjen toiminnan toteuttamisen kulmakivenä on kokopäiväpedagogiikka ja pienryhmätoiminta. Menetelmänä painotamme oppimiskokonaisuuksien yhdistämistä, lasten osallisuutta, toiminnallista oppimista vertaisryhmässä, leikin kautta oppimista ja luontoa oppimisympäristönä. Osaaminen ja elämänlaatu -palvelualueen johtoryhmässä valitaan vuosittain myös ainakin yksi yhteinen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin liittyvä toiminnan painopistealue. Yhteisen painopistealueen lisäksi toimintaa ohjaavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta, Valssi -arvioinneista sekä asiakastyytyväisyyskyselyistä mahdollisesti nousseet kehittämiskohteet. Toiminnan painopistealueet kirjataan esiopetusryhmien lukuvuosisuunnitelmaan ja ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmiin sekä informoidaan huoltajille toimintavuoden alussa. Painotusalueisiin liittyvien tavoitteiden toteutumista ja kehittämistä arvioidaan ja kuvataan ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmien arvioinnin yhteydessä.

Askolan esiopetuksessa huolehditaan, että laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet todentuvat esiopetuksen arjessa. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden toteutumista arvioidaan tiimeissä säännöllisesti toimintavuoden aikana sekä lopuksi yksikkökohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Ajattelu ja oppiminen

Askolan esiopetuksessa lasten ajattelun ja oppimisen taitoja kehitetään asioita pohtimalla ja niistä keskustelemalla. Henkilöstö ei anna ”automaattisesti” lapsille valmiita vastauksia vaan haastaa lapsia itsenäiseen ajatteluun ja asioiden tarkasteluun eri näkökulmista lapsen yksilöllisen kehityksen huomioiden (mm. riittävästi aikaa pohtimiseen ja tutkimiseen) arjen eri tilanteissa. Yhdessä lasten kanssa pohditaan myös, mistä vastauksiin tarvittavaa puuttuvaa tietoa voisi löytää. Lasten muistin ja mielikuvituksen kehittymistä tuetaan mm dialogien lukemisen, pelien, musiikin eri muotojen ja draamatoiminnan avulla. Esiopetusvuoden aikana lasten ideoita toteutetaan ja toimintaa sekä lapsen oppimista dokumentoidaan säännöllisesti.

Positiivisen palautteen merkitys aivan pienistäkin onnistumisista korostuu, jos lapsella on oppimisen haasteita. Iloitsemme yhdessä ja koko ryhmänä lapsen kanssa pienistäkin onnistumisista ja tuemme lasta asioiden sinnikkäästä loppuun saattamisesta. Lapsia opetetaan ymmärtämään, että jokaisella on omat vahvuudet ja kehittämiskohteet ja että jokainen on arvokas omana itsenään.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Askolan esiopetusyksiköissä hyödynnetään lähiympäristöä ja kunnassa olevaa kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Yhteisiä kulttuuriin liittyviä vaihtoehtoja ovat mm. kirjastopalvelut,

kotiseutumuseo ja kirkko sekä erilaiset esiintyjät (mm. musiikki, teatteri yms). Yhteistyötä tehdään Askolan kunnan kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä nuorisotoimen kanssa.

Henkilöstön on tärkeää huomioida ryhmän toiminnassa suvaitsevaisen kulttuuri-ilmapiirin rakentamista. Erilaiset perheet ja perheiden lasten kulttuurinen tausta huomioidaan ryhmän toiminnassa yhteistyössä perheiden kanssa. Eri kulttuuritaustojen lisäksi esiopetuksessa huomioidaan suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat juhlat ja merkkipäivät. Kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua harjoitellaan lasten kanssa kirjallisuuden, perinneleikkien, musiikin ja yhteisten tapahtumien kautta. Hyvät tavat ja toisen ihminen arvostava kohtaaminen korostuvat arjessa. Avoin ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Arjen taitojen opettamisen tavoitteena on lapsen omatoimisuuden vahvistuminen. Askolan esiopetuksessa lapsia ohjataan yksilöllisten edellytystensä mukaisesti huolehtimaan itsestään, toisistaan, omista tavaroistaan ja yhteisestä ympäristöstä. Tärkeää on esiopetuksen henkilöstön lasten tarpeita havainnoiva sensitiivinen työote. Turvallisuuteen liittyviä sääntöjä ja toimintatapoja pohditaan ja harjoitellaan esiopetuksessa yhdessä lasten kanssa erityisesti syksyisin järjestettävänä liikenneviikkona. Henkilöstö opettaa lapsille oman ja toisen kehon suojelemisen taitoja esim. keskustellen siitä, että ”uimapukualue” on jokaisen lapsen ja aikuisen omaa aluetta, johon kukaan ei saa ilman lupaa koskea.

Lapsille varmistetaan esiopetuksen aikana mahdollisuus monipuoliseen liikkumiseen, terveelliseen ravintoon ja riittävään lepoon. Askolassa jokaiseen esiopetuspäivään kuuluu ulkoilu ja pieni rauhoittumishetki satua tms. kuunnellen. Kierrätystä ja kestävästä kehitystä harjoitellaan lasten kanssa konkreettisesti kierrättämällä, tavaroiden uusiokäytöllä ja esim. hävikkiruuan minimoimisella.

Tieto ja viestintäteknologinen osaaminen ja monilukutaito

Esiopetuksen arjessa lapsille mahdollistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttö tiedonhankinnassa ja heitä ohjataan digitaalisten alkeisiin. Lapset harjoittelevat laitteiden monipuolista, turvallista ja tarkoituksenmukaista käyttöä yhdessä aikuisten kanssa, heidän valvonnassaan, opetellen samalla kriittistä suhtautumista tiedonkäsittelyn oikeellisuuteen. Askolan esiopetuksessa kuvallisuuden, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan mm. rikkaalla tekstiympäristöllä sekä lasten itse tuottamalla, monilukutaidon kehittymistä tukevilla materiaaleilla. Esiopetuksessa huomioidaan elokuvien ikäraajat ja seurataan lasten ikärajanmukaista pelaamista. Huoltajien kanssa keskustellaan lasten TVT-osaamisesta ja tehdään tarvittaessa sopimuksia perheen toiveet huomioiden.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Askolan esiopetuksessa lasten ajatuksia kuullaan ja heidän aloitteisiinsa vastataan avoimessa oppimisilmapiirissä. Syksyn aluksi esiopetusryhmissä laaditaan ryhmän säännöt, joiden pohjana ovat lasten omat ajatukset ja huomiot yhdessä toimimisen onnistumisen vaatimuksista. Sääntöihin palataan ja niiden oikeellisuutta arvioidaan tarvittaessa lukuvuoden aikana. Lasten kanssa käydyissä keskusteluissa painotetaan kaveritaitoja ja toisten auttamisen tärkeyden merkitystä hyvien

kaverisuhteiden luomisessa. Lasten toiveita huomioidaan esiopetuksen suunnittelussa, oppimisympäristöjen rakentamisessa ja hankintoja tehtäessä.

Ryhmätilanteissa kaikki lapset huomioidaan niin, että heidän mielipiteensä tulee kuulluksi. Tarvittaessa kuulluksi tulemiseen käytetään vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä (kuvat, viittomat, kommunikaatiokansio tms.) Henkilöstö mahdollistaa tarvittaessa erikseen kuulluksi tulemisen myös arkojen ja hiljaisten lasten osalta. Esiopetusryhmissä käytetään erilaisia osallistamisen menetelmiä, jotka kirjataan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lasten ja huoltajien arviointia toiminnasta sekä osallisuuden toteutumisesta saadaan säännöllisesti mm. päivittäisissä kohtaamisissa ja vuosittain toteutettavassa asiakastytyytyväisyyskyselyistä.

3 Esiopetuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Opetuksen järjestäjän ja esiopetusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille esiopetuksen eri toimipaikoissa. Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.

Esiopetuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista, periaatteista ja oppimiskäsityksestä
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä, työtavoista ja pedagogisista käytännöistä, mukaan lukien oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisotteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti esiopetuksen toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Esiopetuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on esiopetuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Se sisältää kaikki ne toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle.

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, lasten osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja esiopetuksen kokonaisuuden toteuttamisessa.

Toimintakulttuuri vaikuttaa aina lapsen kohtaaman esiopetuksen laatuun. Toimintakulttuuriin sisältyvät esiopetuksen kaikki toiminnot, kuten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestäminen, pedagogiikan arviointi ja oppimisympäristön turvallisuus.

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista. Kehittämisessä otetaan huomioon, että toimintakulttuuriin vaikuttavista seikoista osa on kirjoitettuja ja tiedostettuja, osa tiedostamattomia ja joskus myös tahattomia. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapselle.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista, henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaamista ja sitoutuneisuutta yhteisiin toimintatapoihin. Vastuu kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä ja esiopetusta johtavilla henkilöillä. Toimintakulttuuria kehitetään muun muassa kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin ja oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea.

Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää sekä lasten että huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä. Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Kaikille yhteinen esiopetus

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus. Esiopetuksen toimintakulttuuria kehitetään ja järjestetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt. Opetusjärjestelyissä huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Toimintakulttuuri tukee kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta, avointa vuorovaikutusta sekä yhteisöllisten toimintatapojen kehittymistä. Esiopetuksen toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet ja kulttuurit sekä uskonnot ja katsomukset. Kielitietoisessa esiopetuksessa lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen ja toimimaan osana vertaisryhmää. Heitä ohjataan ottamaan muut huomioon sekä kunnioittamaan toisten yksilöllisyyttä. Näin luodaan perustaa moninaisessa yhteiskunnassa toimimiselle.

Oppimisen ja oivalluksen ilo

Esiopetuksen toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista. Esiopetusyhteisö kannustaa kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Erilaiset tapahtumat, retket ja juhlat värittävät esiopetuksen kulttuurista vuodenkiertoa.

Esiopetus toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Leikillä on tärkeä merkitys muun muassa lasten kielen kehityksessä, uusien taitojen oppimisessa, tunteiden käsittelyssä ja kulttuuri-identiteetin muodostumisessa. Esiopetuksessa

lapsilla on mahdollisuus leikkiä omaehtoisesti sekä opetella uusia leikkejä ja pelejä. Leikkiä eri muodoissaan hyödynnetään opetuksessa monipuolisesti.

Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. He saavat kokemuksia esiopetusryhmää koskevasta päätöksenteosta ja erilaisista työtehtävistä. Lasten tekemiä päätöksiä ja toimintaa arvioidaan yhdessä ja samalla lapsia ohjataan vähitellen kantamaan yhdessä vastuuta. Näin lapsille syntyy kokemuksia osallisuudesta ja toimijuudesta.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta lasten kesken, lasten ja henkilöstön välillä sekä aikuisten keskuudessa. Keskinäinen kunnioitus, huolenpito ja välittämisen asenne toisia ja ympäristöä kohtaan näkyvät toiminnassa. Lapsia rohkaistaan ja ohjataan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätelemään erilaisia tunteita. Lapsia ohjataan toimimaan toiset huomioon ottaen erilaisissa ristiriitatilanteissa.

Esiopetuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.

Esiopetuksessa kiinnitetään huomiota terveisiin elämäntapoihin. Lasten kanssa liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona ja heitä ohjataan välttämään yhtäjaksoista istumista sekä vaihtamaan työskentelyasentoja. Esiopetuspäivään kuuluu myös mahdollisuus rauhoittumiselle. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti oppimisympäristöissä. Turvallisen arjen käytännöissä noudatetaan luvussa Opiskeluhoito kuvattuja turvallisuuteen liittyviä opiskeluhoitojen periaatteita sekä suunnitelmia.

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Kehittämistä ohjaavat näissä perusteissa määritellyt arvoperusta, oppimiskäsitys sekä toimintakulttuurin kehittämiselle asetetut tavoitteet. Lisäksi otetaan huomioon lasten osaaminen, heidän kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa sekä esiopetuksen toteuttamisen periaatteet. [Oppimisympäristöjen](#) tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Oppimisympäristöissä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen ja sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Oppimisympäristöjä kehitetään niin, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä oppimaan oppimisen taitoja ja tasa-arvoa. Lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät oppimisympäristöissä. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Oppimisympäristöinä käytetään ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia. Lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä voidaan käyttää huoltajien kanssa sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman ja kannustavat aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä esiopetuksen opiskeluhoitojen käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetusyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. [Lapsia kuullaan](#) toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohdana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja

keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliaavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskustelulle huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kehityksen ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja opiskeluhollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kehitys- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon.

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä opiskeluholloin järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirryessä toimipaikasta toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia [säännöksiä](#). Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeavasta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kehityksen ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- toimintakulttuurin kehittämisen paikalliset rakenteet ja vastuut
- toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja arvioinnin käytännöt
- esiopetuksessa käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt
- yhteistyön rakenteet, tavoitteet ja käytännöt esiopetuksen toteuttamisessa, huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa
- yhteistyön arvioinnin käytännöt.

Opetuksen järjestäjä huolehtii, että kukin esiopetuksen yksikkö tai toimipaikka voi täsmentää toimintakulttuuriinsa ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyviä tavoitteita sekä yhteistyöhön liittyviä käytäntöjä lukuvuosisuunnitelmassa.

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet: rakenteet, vastuut, tavoitteet ja arviointikäytännöt Askolassa

Askolassa toimintakulttuurin lähtökohtana on luoda sellainen kokopäiväpedagogiikkaa hyödyntävä esiopetusympäristö, jossa lapsen jokaisesta esiopetuspäivästä tulee hyvä päivä. Tällainen ympäristö rakentuu toisten kuuntelemisesta ja hyväksymisestä, kaveri- ja tunnetaitojen harjoittelusta sekä yhteisestä tekemisestä erilaisin ryhmäkokoontoin. Tärkeän osan toimintakulttuuria muodostaa esiopetuksen henkilöstö, joka yhdessä lasten, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyötahojen kanssa osallistuu toimintakulttuurin kehittämistyöhön ja toimii arjen mallina.

Askolassa toimintakulttuurin kehittämistä ohjaa myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen tietoisesti henkilöstön kesken, lasten ja aikuisten välillä sekä lasten keskinäisissä suhteissa. Toimintakulttuurin kehittäminen vaatii monipuolisia johtamistaitoja niin pedagogiikan, henkilöstön, talouden kuin asiakaspalvelunkin näkökulmasta. Askolassa vastuu esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämisestä on kunnan varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta vastaavilla viranhaltioilla ja johtotiimin jäsenillä. Esiopetuksen opettajalla on ensisijainen vastuu oman tiimensä oppimisen johtamisesta ja pedagogiikan kehittämisestä. Toimintakulttuuria kehitetään muun muassa kokeilemalla monipuolisia työtapoja, huomalla uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista. Henkilöstön itsearviointi ja kehittäminen ovat osa esiopetuksen arkea. Toimintakulttuurin ylläpito on jokaisen esiopetuksen työntekijän vastuulla. Yhteistyötä toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa tehdään varhaiskasvatuksen, alkuopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitojen kanssa yhteisöllisessä opiskeluhoitossa.

Askolan kunnan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on käytössä ”Askolan varhaiskasvatuksen laatukäsikirja”. Käsikirja on työväline laadukkaasti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Käsikirja pitää sisällään mm. laatuvoikellot

hallinnolle, henkilöstölle, johtajille, lapsille ja huoltajille. Laatuvuosikelloihin on kirjattu laatua ylläpitävät toimenpiteet päivittäisellä, viikoittaisella, kuukausittaisella ja vuosittaisella tasolla.

Askolassa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöä koulutetaan vähintään kerran vuodessa kaikille järjestettävällä yhteisellä koulutuksella, jonka aiheen valitsee varhaiskasvatuksen johtotiimi yksiköiden suunnittelu-, arviointi ja kehittämispäivien arviointien pohjalta. Lisäksi Askolan esiopetuksen työntekijöillä on mahdollisuus osallistua erilaisiin koulutuksiin ja webinaareihin. Koulutuksiin osallistuva on velvollinen jakamaan oppimaansa työyhteisölle.

Kaikille yhteinen esiopetus

Askolassa esiopetus järjestetään inklusiivisen periaatteen mukaisesti kaikille yhteisenä esiopetuksena. Jokaiselle lapselle laaditaan sopivat oppimisen tavoitteet tehtyjen mahdollisten tiedonsiirtojen, esiopetuksen alussa tehtävän havainnoinnin sekä kartoitusten ja huoltajien kanssa arjessa käytyjen keskustelujen pohjalta. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ryhmässä suunnitellaan lasten tarpeita tukeviksi ja hyvää toimintakulttuuria edistäviksi. Oppimista tukevien opetusjärjestelyjen kartoittamista ja tarpeen arviointia auttamaan Askolassa on laadittu Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt -kaavake. Tuen järjestämiseen liittyvät asiat käydään tarkemmin luvussa 5.

Oppimisen ja oivalluksen ilo

Askolan esiopetuksessa korostetaan leikin kautta oppimista. Leikki ei ole ”vain” leikkiä, vaan sillä on valtava merkitys lapsen kokonaiskehitykseen (LEIKKI -lapsen supervoima). Lasten leikin kiinnostuksen kohteita laajennetaan ja leikkiympäristöjä sekä leikkiin tarvittavia tavaroita ostetaan mahdollisuuksien mukaan.

Wiman, Annele. LEIKKI -lapsen supervoima. Juliste.

Lapsia kannustetaan kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään samalla etsien ja havainnoiden asioiden positiivisia puolia. Painotamme itsemyötätuntoa uusien asioiden oppimisessa -kaiken ei tarvitse onnistua ensimmäisellä kerralla. Iloitsemme yhdessä lasten kanssa pienistäkin onnistumisista. Emme anna asioihin valmiita vastauksia, vaan haastamme lapsia omaan ajatteluun yksilölliset lähtökohdat huomioiden.

Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Askolan esiopetuksessa lapset saavat ilmaista omia näkemyksiään, mielipiteitään ja ideoitaan arjen toiminnan eri tilanteissa, pienryhmätoiminnassa sekä lasten kokouksissa. Henkilökunta huolehtii, että myös hiljaisten lasten mielipide tulee huomioiduksi.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Turvallinen arki koostuu fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta ja pedagoginen turvallisuudesta. Arjessa korostuu tunnetaitojen opettelu keskustelujen kautta sekä erilaisia materiaaleja monipuolisesti apuna käyttäen. Mahdollisia ristiriitatilanteita opetellaan ratkaisemaan rakentavasti aikuisen tuella. Tavoitteena on harjaantua tunnesäätelyssä niin hyväksi, että lapsi oppii tunnistamaan oman tunnetilansa ennen kuin se näkyy käytöksessä hänen itsensä, toisten tai ympäristön vahingoittamisena sekä löytää itsesäätelyn keinoja.

Lukuvuosittain esiopetusryhmissä laaditaan Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, tehdään turvallisuuskävely ja päivitetään turvallisuuskansio. Lääkitystä tarvitseville lapsille laaditaan

lääkehoidon toteutuksen suunnitelma. Kestävä elämäntapa huomioidaan keskustelujen kautta ja arjessa mm. materiaalien uusiokäytöllä ja ruokailuissa (ruokahävikki).

Oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt Askolassa

Askolassa esiopetusryhmät toimivat kunnallisten varhaiskasvatusyksiköiden yhteydessä ja ne noudattavat yhteistä Askolan kunnan esiopetussuunnitelmaa 2025. Askolassa esiopetuksessa tiloja käytetään joustavasti opetuksen tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Erityistä huomiota kiinnitetään ympäröivän luonnon hyödyntämiseen esiopetuksen eri oppimisen osa-alueiden toteuttamisessa eri vuodenaikoina.

Lasten näkemystä kunnioitetaan ja henkilöstöllä tulee olla taito nähdä esiopetuksen oppimisympäristö myös lapsen näkökulmasta. Muokkaamme yhdessä lasten kanssa oppimisympäristöjä siten, että ne toimivat lasten leikin, oppimisen ja muun toiminnan mahdollistajana, aktivoijana, elämyksellisenä tilana, tutkimuskohteena sekä dokumentoinnin mahdollistajana (esim. lasten tekemiä töitä nähtävillä). Suunnitelmallisilla materiaalihankinnoilla mahdollistamme riittävän määrän erilaisia leikkiin ja oppimiseen soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä tieto- ja viestintäteknologiavälineitä (TVT).

Rakennettu ympäristö, esiopetuspaikan lähiympäristö sekä arkkitehtuurisesti arvokas kulttuuriympäristö välittävät lapsille kulttuuriperintöä. Yhteistyökumppaneiden mm. kirjasto, koulut, Askola Areena ja seurakunta, tarjoamat mahdollisuudet käytetään hyväksi osana monipuolista ja monimuotoista oppimista.

Oppimisympäristöt muokataan ryhmän lasten toiveet ja tarpeet huomioiden ja ne muuttuvat tarvittaessa läpi toimintavuoden vastaamaan sen hetkisiä tarpeita ja lasten mielenkiinnon kohteita. Esiopetushenkilökunta arvioi säännöllisesti oppimisympäristöjä yhdessä lasten ja huoltajien kanssa.

Yhteistyön rakenteet, tavoitteet ja käytännöt Askolan esiopetuksen toteuttamisessa, huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa

Esiopetuksen siirtymävaiheissa hyödynnetään huoltajien tietämystä ja aikaisempien sekä tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Askolassa yhteistyömuodot ja tiedonsiirrot varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen henkilöstön kesken sovitaan lukukausittain järjestettävissä yhteisissä yhteisölliseen opiskeluhooltoon ja varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sekä esiopetuksesta kouluun siirtymiseen liittyvissä palaverissa. Yhteistyötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilöstön kanssa tehdään opiskeluhoollollisissa asioissa huoltajien luvalla. Kaikki yhteistyö on suunniteltua ja säännöllistä.

Kotoa esiopetukseen

Kotoa tai yksityisiltä perhepäivähoitajilta esiopetukseen tulevien lasten huoltajille lähetetään esiopetuksen ilmoittautumisen yhteydessä Tervetuloa esiopetukseen -infokirjeen liitteenä tiedonsiirtokaavake, jossa kysytään tietoja lapsesta ja hänen mahdollisista tuen tarpeistaan. Kaavake pyydetään palauttamaan keväällä järjestettävän esiopetukseen tutustumisen, ”Nokannäyttöpäivän”

yhteydessä. Vastaanottavan esiopetusyksikön varhaiskasvatuksen opettaja kokoaa tarvittavat tiedot lapsen esiopetuksen tueksi ja tarvittaessa järjestetään aloituskeskustelu ennen esiopetuksen alkua tai heti sen alettua.

Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Ennen esiopetukseen siirtymistä kaikki varhaiskasvatuksessa asiakkaina olevat, esiopetukseen syksyllä siirtyvät lapset täyttävät oman itsearviointikaavakkeen.

Esiopetukseen siirtyvistä tehostettua tai erityistä tukea saavista lapsista täytetään lisäksi siirtokaavake, jossa kuvataan lapsen tuen tarpeet ja mahdolliset muut lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät asiat. Siirtokaavake käydään läpi yhdessä huoltajan kanssa ja allekirjoitetaan. Lapsen tiedot siirretään esiopetusryhmään ensisijaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa, mutta välttämättömät tiedot voidaan siirtää myös ilman huoltajien suostumusta. Lapsen esiopetukseen lähettävä varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii tiedonsiirrosta yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Tukea tarvitsevien lasten osalta järjestetään ennen esiopetusvuoden alkua varhaiskasvatus- ja esiopetushenkilöstön välillä tiedonsiirtokeskustelut, johon osallistuu myös Itä-Uudenmaan Hyvinvointialueen lastenneuvolan terveydenhoitaja. Huoltajat ovat tervetulleita palaveriin oman lapsensa asioiden käsittelyn ajaksi.

Esiopetuksesta kouluun

➤ Esiopetuksen ja koulun yhteistoimintasuunnitelma

Esi- ja alkuopetuksen välisen, arjessa tehtävän yhteistyön tarkoituksena on lapsen kouluun siirtymisen kynnyksen madaltaminen tutustumalla koulun tiloihin, pihaan ja kouluarkeen sekä erilaisten teemapäivien järjestäminen. Esiopetuksen ja koulun arjen tasolla tehtävä yhteistyö ja tavoitteet on kuvattu kuntatasolla ja esiopetusryhmä kohtaisesti ”Esiopetuksen ja koulun yhteistoimintasuunnitelmaan”.

Yhteistoimintasuunnitelma pitää sisällään yleisen osion, jossa kuvataan lyhyesti esiopetusryhmien sijaintia ja lähiympäristöä, kerrotaan lähikouluista sekä yhteistyön periaatteista. Vuosittain syksyisin täytettävä osio on esiopetusryhmäkohtainen ja siihen suunnitellaan esiopetuksen ja lähikoulun yhteinen toiminta lukukausittain sekä kirjataan toteutunut toiminta lukuvuoden päätyttyä. Yhteistoimintasuunnitelmassa sovitaan mm. esi- ja alkuopetuksen lasten ja henkilöstön yhteiset tapaamiset, yhteisen toiminnan työnjako ja vastuuhenkilöt sekä yhteinen säännöllinen toiminta (esim. kummit) ja muut mahdolliset yhteiset tapahtumat. Suunnitelman täydentävät vuosittain syyskuussa esiopetusryhmän ja koulun alkuopetuksen opettajat (+ kummiluokan opettaja 5 lk.) esiopetusryhmittäin. Vastuu suunnitelman laatimisesta ja kirjaamisesta on esiopetusryhmien opettajilla. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti vuosittain.

Käytännössä arjen toimintaan liittyvä nivelvaihe alkaa tulevien kouluun siirtyvien esiopetusikäisten lasten osalta esiopetusvuoden syyslukukaudella yhteistoimintasuunnitelman mukaisen toiminnan alettua. Esiopetusvuoden keväällä tulevan koulun rehtori vierailee esiopetusryhmässä, jonka lapsista suurin osa siirtyy ko. kouluun syksyllä. Huhti-/toukokuussa järjestetään ”Nokannäyttöpäivä”, jolloin syksyllä koulun aloittavat lapset pääsevät tutustumaan kouluun ja samanaikaisesti esiopetuksen aloittavat lapset tulevat tutustuvat esiopetukseen. Nokannäyttöpäivän ohjelmasta ja toteutustavasta tiedotetaan kunnan verkkosivuilla.

➤ Esiopetuksesta kouluun palaverit

Esiopetuksesta kouluun-, kevään aikatauluihin ja syksyn alustavaan luokkarakenteeseen liittyvä yhteistyöpalaveri, järjestetään syys- ja kevätlukukaudella. Oppimisen tuen järjestämisen kannalta välttämättömästä tiedonsiirrosta yhteistyöpalaverissa vastaavat pääsääntöisesti esiopetuksen opettajat, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja esiopetuksesta vastaava hallinnollinen johtaja (koollekutsuja). Palaverissa ovat läsnä edellisten lisäksi mm. palvelualuejohtaja, erityisopettajat, rehtorit sekä sihteerit (koulu + hallinto). Palavereissa sovitaan mm. rehtoreiden vierailupäivät, esiopetukseen ja kouluun ilmoittautumisen käytänteet ja aikataulut sekä pohditaan mahdollisesti tulevan syksyn luokkarakennetta tukea tarvitsevien lasten näkökulmasta. Tarkempi kuvaus esiopetuksen ja koulun välisestä tiedonsiirrosta on kuvattu kappaleessa 5.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Askolassa yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeä osa esiopetusta. Toimiva yhteistyö lisää esiopetuksen laatua sekä lasten ja huoltajien osallisuutta. Tärkeimmässä roolissa yhteistyön kannalta ovat lasten huoltajien kanssa päivittäin tuonti - ja/tai hakutilanteessa käytävät keskustelut.

Arjessa käytyjen keskustelujen lisäksi esiopetusvuoden alussa laaditaan yhdessä keskustellen huoltajien ja lapsen kanssa (kolmikantakeskustelu) lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) Daisyn niille lapsille, jotka ovat esiopetuksen lisäksi täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Pelkässä esiopetuksessa oleville lapsille laaditaan Wilmaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (LEOPS). Lasten erilaiset kulttuuritaustat otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja kirjataan vasuun/Leopsiin. Huoltajien kanssa käydyissä palavereissa käytetään tarvittaessa tulkkia. Vasussa ja Leopsissa on osiot huoltajien ja lasten näkemyksille ja kommenteille.

Keväällä suunnitelmien toteutumista arvioidaan ja tarvittaessa täydennetään. Vasut ja LEOPS asiakirjat arkistoidaan esiopetuksen toimesta. Wilmassa täytetään tiedonsiirtolomake, jonka avulla lapsen tiedot välittyvät huoltajan luvalla sähköisesti kouluun. Tiedonsiirroista vastaa esiopetuksen opettaja.

Huoltajille annetaan tietoa opiskeluhuollollisista palveluista esiopetusvuoden alussa. Lasten asioissa yhteistyötä tehdään opiskeluhuollollisissa asioissa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilöstön kanssa. Yhteistyö huoltajien ja eri sidosryhmien kanssa kuvataan ja arvioidaan vuosittain esiopetusyksikön lukuvuosisuunnitelmassa sekä tarvittavilta osin opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Esiopetuksen ja kodin välillä viestit kulkevat sähköisinä Wilman ja Daisyn välityksellä. Keväisin esiopetuksen huoltajilla on mahdollisuus osallistua asiakastytyväisyyskyselyyn. Kyselyn tuloksia hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä. Lukuvuosittain toimintaamme kuuluvat erilaiset tapahtumat, joihin perheet ovat tervetulleita osallistumaan.

4 Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

Esiopetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä toimintakulttuurille asetetut tavoitteet.

4.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kehitystä ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opetteluun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia [pelejä](#). Yhdessä työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti.

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

Työtapoja kehitetään yhteisesti henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

[Arviointi](#) on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

[Esiopetuksen](#) tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä, kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsesta esiopetusryhmän toiminnan suunnittelussa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. [Seurannan](#) kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä. Mahdollinen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki sisällytetään osaksi arviointia.

Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja oppimisesta. Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein [palautetta](#) lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä [itsearviointiin](#). Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

On tärkeää, että tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kehityksen ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Opetuksen järjestäjällä on oikeus saada ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä lapsen opetuksen kannalta välttämättömät tiedot. Tiedonsiirrosta tuen toteuttamista koskien määrätään luvussa 5. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia [säännöksiä](#).

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kehityksen ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomion toiminnan kehittämisessä.

Lapsille voidaan antaa lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen [osallistumistodistus](#). Todistus annetaan huoltajan sitä pyytäessä. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

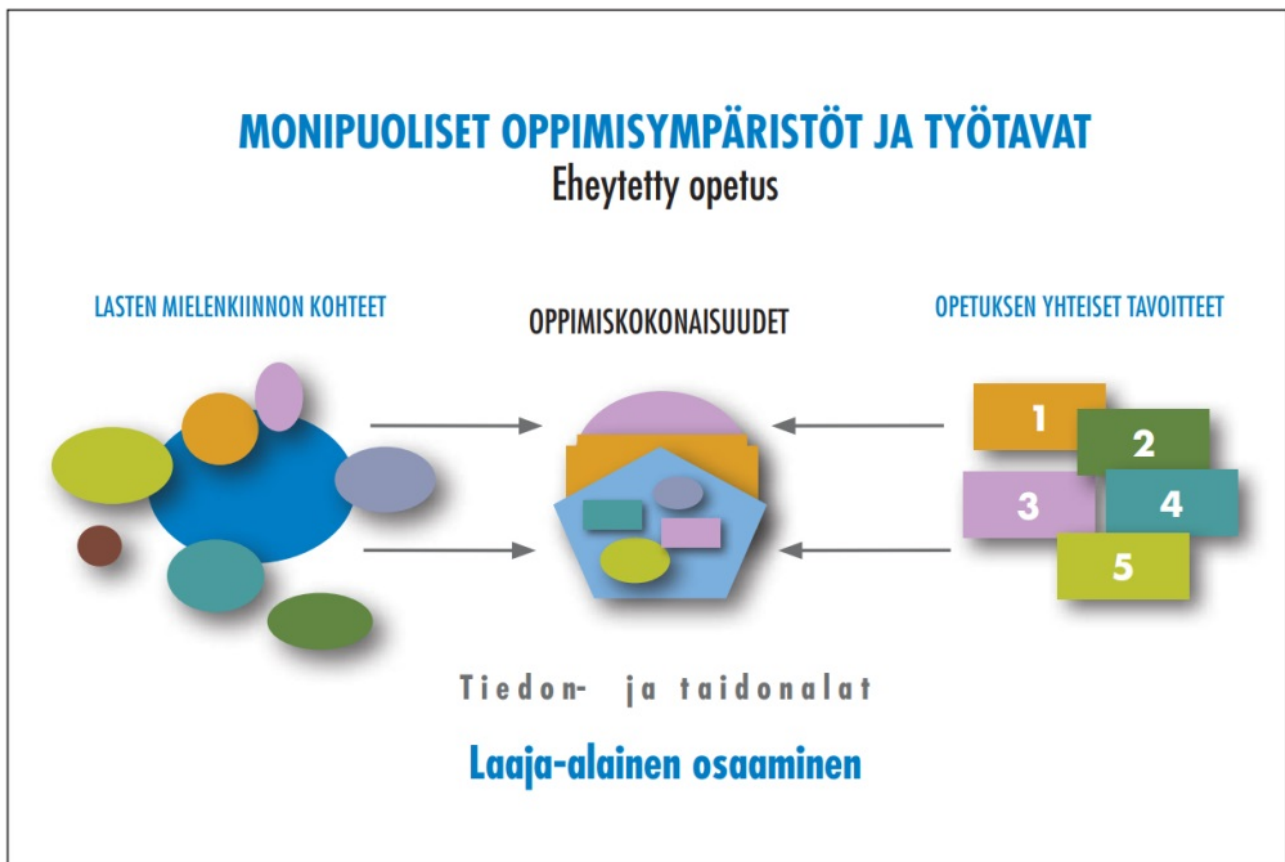
4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä luvussa kuvatut opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana. Oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja lasten oppimisen etenemisen mukaan. Lapset osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja

toteutumisen arviointiin opettajan ohjauksessa. On tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia ja työskennellä omaan tahtiinsa sekä kehittää taitojaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajan ja muun henkilöstön kanssa monipuolisissa oppimisympäristöissä. Oppimiskokonaisuuksien tehtävä on tarjota lapsille uusia ja innostavia oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuksia työskennellä kullekin lapselle sopivia oppimisen haasteita sisältävien tehtävien parissa. Opetus ja oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan ryhmän tarpeiden mukaisesti. Lapsille annetaan tukea ennakoivasti ja suunnitelmallisesti.

Tässä luvussa kuvatut opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Kuhunkin kokonaisuuteen on koottu tavoitteita, joilla on toisiinsa liittyviä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa.

Monipuoliset oppimisympäristöt ja työtavat esiopetuksessa

Ilmaisun monet muodot

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua **musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun** perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen **musiikillinen toiminta** on monipuolista ja moniaistista, ja sen tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointivärejä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.

Esiopetuksessa harjoitellaan **käsitöiden tekemistä** ja erilaisten työvälineiden käyttöä. Lapsia innostetaan käsitöiden tekemiseen. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä mielikuvituksensa ja omien taitojensa puitteissa yhdessä toisten kanssa. Lapset suunnittelevat ja valmistavat opettajan ohjauksessa myös pitempikestoisien käsityön. Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.

Esiopetuksessa tuetaan lasten **kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun** kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Opetettava asia suunnitellaan lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tuottamiensa kuvien lisäksi taideteoksia, median kuvia, esineiden muotoilua sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Lapsia rohkaistaan **suulliseen ja keholliseen ilmaisuun** monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työtetään yhdessä ilmaisun keinoin. Opetuksessa hyödynnetään loruja, runoja sekä lasten kirjallisuutta. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi draamatoimintaa, sanataidetta ja tanssia.

Kielten rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto-

ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnistetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää lukua kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Esiopetuksessa opettaja tukee jokaisen lapsen opetuskielen taitojen kehittymistä. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas. Opetuksessa huomioidaan, että lapset voivat samaan aikaan omaksua useita eri kieliä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten **suomen/ ruotsin/ saamen/ viittomakielen taidon** kehittymistä tuetaan monipuolisesti esiopetuksen aikana.

Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Heitä ohjataan kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa. Sanojen merkityksiä pohditaan yhdessä ja sanoilla leikitellään. Yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät taitojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa. Lapsia innostetaan tarinoiden tekemiseen ja taitoa harjoitellaan esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.

Lapsille luetaan erilaisia tekstejä ja niistä keskustellaan yhdessä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään lukemisen merkitystä. Opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla lapset saavat kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi. Kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä. Lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.

Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Lapsia innostetaan yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti heille mielekkäissä asiayhteyksissä.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta. Lapsia rohkaistaan tutkimaan ja lukemaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan.

Erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla tuetaan lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä heidän kykyään hahmottaa tilaa ja suuntia. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön.

Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla **eri kieliä** yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. **Aihetta lähestytään historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten näkökulmista.** Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten kanssa tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen **historiallisesta** näkökulmasta. Aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapoja hyödyntäen. Lisäksi opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä. Tiedon lähteenä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lasten kiinnostusta **yhteiskunnallisiin** asioihin herätetään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Lasten kanssa tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti. Mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Opetuksessa tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista. Lasten kanssa laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä. Samalla autetaan lapsia ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Lähiympäristöä hyödynnetään niin että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen.

Esiopetukseen sisältyy koko ryhmälle yhteistä **eettistä kasvatusta**. Kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöinä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista. Yhteisten keskustelujen lisäksi luontevia tapoja eettiseen kasvatukseen antavat esimerkiksi roolileikit sekä sadut ja median kertomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja.

Esiopetuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnotuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänkysymysten pohdintaan yhdessä toisten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Erityisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia-** ja **ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja päättelöllä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lapsia kannustetaan kehittämään **matemaattisia taitojaan** toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien.

Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintoja harjoitellaan esittämään itse ja kuvien sekä erilaisten välineiden avulla. Toiminta suunnitellaan niin että siinä on paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Opetukseen kuuluu muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä. Lapsia

kannustetaan myös toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä sekä liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan lukumäärän muutosta käytännön esimerkkejä keksien. Erityisesti opetuksessa kiinnitetään huomiota lasten lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tason ja tilan hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen, esimerkiksi liikuntaleikkien avulla. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.

Esiopetuksessa kokeillaan mittaamista keholla ja eri välineillä. Opetuksessa harjoitellaan ajankäsitteitä, kuten joskus, eilen ja aamulla. Aikajärjestystä pohditaan yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.

Opetuksessa hyödynnetään muun muassa leikkejä, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Esiopetuksen **ympäristökasvatus** tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syy - seuraus suhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä **teknologisia ratkaisuja** ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa. Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja miettiä niiden toimintaperiaatteita.

Kasvan ja kehityksen

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään **liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden** näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen

kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoa turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät. Samalla heidän kehonhallintansa vahvistuu sekä heidän taitonsa hahmottaa omaan kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan kehittyä. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Esiopetuksessa harjoitellaan monipuolisesti ja säännöllisesti arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä. Näitä ovat tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Tasapainoa harjoitellaan pysähtymisiä ja harhauttamisia sisältävien leikkien avulla tai titoradalla leikitellen. Liikkumistaitoja edistetään kierimistä, kiipeämistä, juoksua ja hyppelyjä sisältävillä harjoituksilla. Välineenkäsittelytaitoja harjoitellaan työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja. Lisäksi lapsia innostetaan harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla. Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.

Esiopetuksessa ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömisestä ja **ruokaan liittyvän osaamisen** oppimisympäristönä. Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin. Suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.

Lasten kanssa tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan **kohtuullisen kuluttamisen** merkityksestä. Esimerkiksi lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana.

Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä **hyvinvoinnille ja terveydelle**. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Hyvistä ihmissuhteista ja niiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille keskustellaan. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lasten kanssa havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon. Opetuksessa haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea.

Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan **turvalliseen** elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Opetuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kielisiä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kielisiä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Erillisessä ryhmässä esiopetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan [muulla kielellä](#). Huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana perusopetuslain mukaisella esiopetuksen opetuskielellä.

Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Saamelaislasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten saamelasta identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan sekä antaa lapsille mahdollisuus opetella saamelaisia perinnetietoja ja -taitoja. Opetuksessa voidaan hyödyntää lähiympäristöä sekä yhteistyötä huoltajien ja saamelaisyhteisön kanssa. Esiopetusta voidaan järjestää saamenkielisenä tai kaksikielisenä kielikylpyopetuksena.

Silloin kun esiopetus järjestetään jollakin kolmesta saamen kielestä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa kielen ymmärtämistä ja kielen käyttötaitoja. Tavoitteena on lisätä lasten valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Romanilasten esiopetuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten identiteettikehitystä ja tietoisuutta omasta historiastaan ja kulttuuristaan. Lisäksi tuetaan kaksikielisyyttä yhteistyössä lasten perheiden kanssa. Lapsille annetaan romanikielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Romanikielen opetuksessa tutustutetaan lapsia romanikieleen ja -kulttuuriin, laajennetaan sana- ja ilmaisuvaramonaa sekä rohkaistaan käyttämään kieltä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Viittomakieltä käyttävien lasten esiopetus toteutetaan ensisijaisesti viittomakielisessä ryhmässä tai sekaryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä lapsista. Viittomakielisen esiopetuksen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lasten kieli- ja kulttuuri-identiteettiä antamalla heille mahdollisuus omaksua viittomakieltä. Tavoitteena on myös vahvistaa lasten suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakielistä ilmaisua ja viittomavaramonaa sekä rohkaista käyttämään viittomakieltä ja lisätä lasten valmiuksia toimia erilaisissa kieliympäristöissä.

Esiopetuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsin kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisenä ja kielitietoisena opetuksena kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Oma äidinkieli sekä suomen/ruotsin oppiminen toisena kielenä rakentavat pohjaa lasten toiminnalliselle kaksi- ja monikielisyydelle. Lasten oman äidinkielen/äidinkielten opetusta tarjotaan mahdollisuuksien mukaan. Mikäli kunta järjestää [valmistavaa](#) opetusta, voivat maahanmuuttajataustaiset lapset osallistua siihen. Jos lapsi pystyy seuraamaan esiopetusta, voi hän siirtyä esiopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen päättymistä.

Kaksikielinen esiopetus

Kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyksikautta tarjoamalla tavanomaista esiopetusta monipuolisempaa kielikasvatusta. Opetuksessa luodaan motivoivia kielenoppimistilanteita, joilla rakennetaan pohjaa elinikäiselle kielen opiskelulle. Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä kehittää lasten kielitietoisuutta. Lasten kaksi- tai monikielistä kieli-identiteettiä tuetaan ja heille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kieliä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Myös monenlaiset kulttuurit, joita tuodaan tietoisesti esiin ja keskusteltavaksi, kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä opetuksessa.

Suppeamman kaksikielisen esiopetuksen tavoitteena on herättää lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieltä kohtaan. Laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa pyritään luomaan lapsille valmiuksia toimia kaksikielisessä ympäristössä ja oppia opetuskielen lisäksi myös muulla kielellä.

Kaksikielistä opetusta voidaan toteuttaa usealla tavalla. Yhteistä toteutustavoille on se, että kielet eivät ole pelkästään opetuksen ja oppimisen kohteena, vaan niitä käytetään oppimiskokonaisuuksien opetuksessa ja esiopetuksen arjen toiminnassa.

Laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy esiopetuksessa

Ruotsinkielistä kielikylpyä voidaan järjestää suomenkielisessä esiopetuksessa ja suomenkielistä kielikylpyä ruotsinkielisessä esiopetuksessa. Lisäksi sekä suomen- että ruotsinkielisessä esiopetuksessa voidaan järjestää saamenkielistä kielikylpyä. Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy on ohjelma, joka alkaa esiopetuksesta ja kestää perusopetuksen loppuun. Esiopetuksen ja koulun opetuskieli sekä toinen kotimainen kieli tai saamen kieli muodostavat kokonaisuuden. Esiopetus toteutetaan pääosin kielikylpykielellä. Lasten äidinkielen tai äidinkielten taitojen kehittymistä tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kielikylpyopettaja käyttää johdonmukaisesti ainoastaan kielikylpykieltä. Lapsia kannustetaan kielikylpykielen monipuoliseen käyttöön, mutta heillä tulee olla mahdollisuus tulla ymmärretyksi myös äidinkielellään. Lapsia kannustetaan opetuskielisen kulttuurin lisäksi myös toisen kotimaisen kielen mukaiseen tai saamelaiseen kulttuuriin tutustumiseen. Kotimaisten kielten kielikylvyn tavoitteena on antaa lapsille valmiudet jatkaa opiskelua sekä opetuskielellä että toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Esiopetuksen ja tulevan kielikylpykoulun välisessä yhteistyössä varmistetaan, että koulussa on käytettävissä riittävästi tietoa kouluun siirtyvien lasten kielenkehityksen vaiheesta.

Muu laajamittainen kaksikielinen esiopetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä esiopetuksessa osa toiminnasta (vähintään 25 %) toteutetaan jollakin muulla kielellä kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Jotkut lapsista voivat puhua kyseistä kieltä äidinkielenään. Toiminta suunnitellaan siten, että eri kieliryhmät saavat oppimiselleen tarvittavaa tukea. Ryhmissä voi olla myös lapsia, joille kumpikaan opetuksessa käytettävä kieli ei ole äidinkieli. Pääsääntöisesti nämä lapset ohjataan valmistavaan opetukseen, jos sellaista on saatavilla.

Kaksikielisessä esiopetuksessa toiminta suunnitellaan niin, että kahdella kielellä toteutetusta esiopetuksesta muodostuu kokonaisuus, jossa molemmat kielet ovat läsnä ja kehittyvät vähitellen opettajan mallintamisen ja lasten aktiivisen toiminnan kautta. Mikäli mahdollista, kukin opettaja käyttää vain jompaakumpaa kieltä aktiivisesti. Lapsia kannustetaan monipuoliseen kielenkäyttöön. Myös opetuskieliin liittyviä kulttuureita tuodaan lasten ulottuville. Tavoitteena on valmius jatkaa opiskelua molemmilla kielillä. Tavoite asettaa vaatimuksia oppimisympäristöille ja edellyttää yhteistyötä esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjän välillä lasten siirtyessä perusopetukseen.

Suppeampi kaksikielinen esiopetus

Kielirikasteinen esiopetus

Kielirikasteisella esiopetuksella tarkoitetaan esiopetusta, jossa alle 25 % toiminnasta järjestetään säännöllisesti ja suunnitellusti jollakin muulla kuin perusopetuslaissa säädetyllä opetuskielellä. Kielirikasteinen esiopetus antaa luontevia mahdollisuuksia tuoda monikielisyyttä ja kulttuurien kohtaamisia esiin esiopetuksen arjessa ja toimintakulttuurissa. Tavoitteena on, että lapset olisivat sekä kielen oppijoita että käyttäjiä. Tavoitteena voi olla siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen perusopetukseen.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Monipuoliset työtavat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan,

- millaisia työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavia periaatteita paikallisesti käytetään
- miten henkilöstön itsearviointia sekä huoltajilta ja lapsilta saatua palautetta käytetään työtapojen kehittämisessä.

Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennetaan perusteissa kuvattuja esiopetuksen arvioinnin periaatteita ja käytäntöjä. Lisäksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan,

- miten arviointia koskevan tiedon siirron käytännöt toteutetaan lapsen siirtyessä perusopetukseen tai lapsen vaihtaessa esiopetuspaikkaa
- miten henkilöstön itsearvointiin perustuvia tietoja sekä lapsilta ja huoltajilta saatua palautetta käytetään esiopetuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä
- millaista osallistumistodistusta käytetään.

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Paikalliseen opetussuunnitelmaan liitetään esiopetuksen yhteiset tavoitteet, jotta esiopetuksen yhtenäisyys voi toteutua. Lisäksi opetussuunnitelmassa kuvataan, miten lasten mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa voidaan tarkentaa yhteisten tavoitteiden kuvauksia.

Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä

Paikallisessa opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että lasten kieli- ja kulttuuritaustat vaihtelevat. Opetussuunnitelmassa kuvataan eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetusta sekä kaksikielistä opetusta niiltä osin kuin paikallinen esiopetuksen järjestäminen edellyttää.

Opetuksen järjestäjä antaa ohjeet, miten mahdollisiin yksikkö- tai toimipaikkakohtaisiin esiopetuksen opetussuunnitelmiin kirjataan tarvittavat täsmennykset, jotta kansallisesti ja paikallisesti asetetut tavoitteet voivat toteutua.

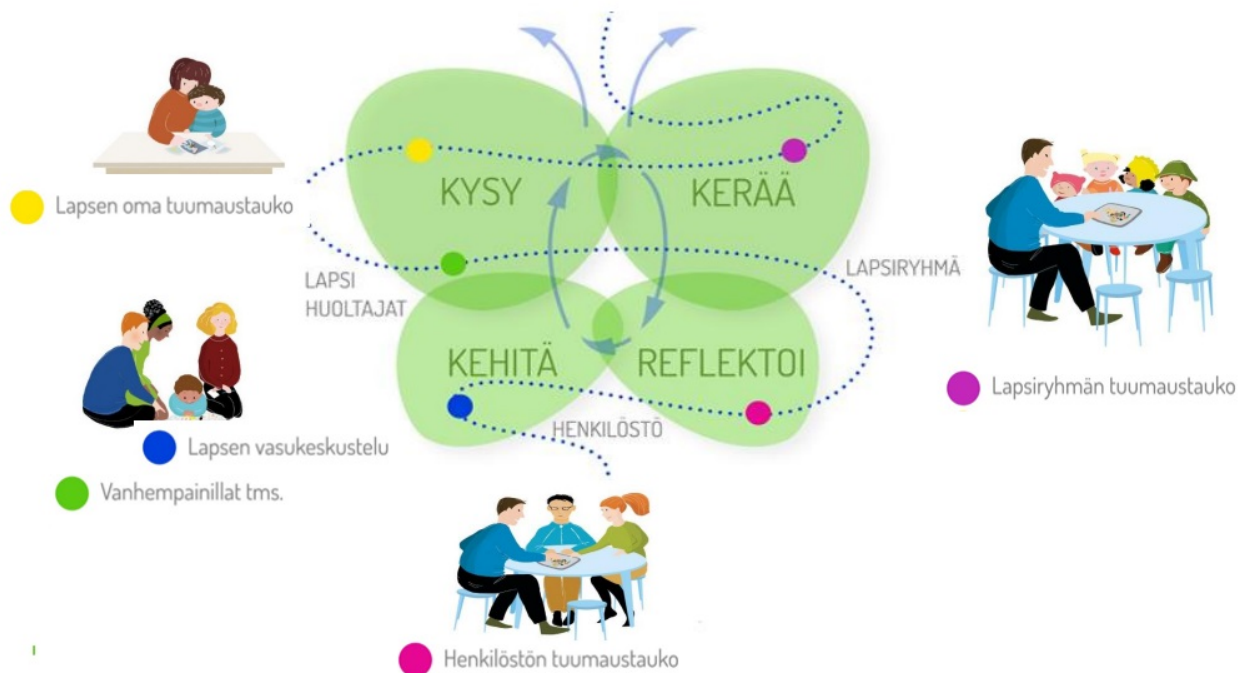
Monipuoliset työtavat Askolan esiopetuksessa

Askolassa esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, keskustelevaan, osallistavaan ja lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, jota ohjaa valtakunnalliset esiopetukselle asetetut tavoitteet. Tuemme oppimista ja kasvua sekä laaja-alaisen osaamisen kehitystä monipuolisilla työtavoilla ja ohjaamme lasta arvioimaan oman oppimisensa edistymistä. Työtapojen valintaan vaikuttavat mm.

esiopetusryhmän koko sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja kehitetään esiopetusyksiköissä säännöllisesti henkilöstön itsearvioinnin sekä lapsilta ja huoltajilta asiakastytyytyväisyyskyselyistä ja arjesta saadun palautteen perusteella tiimipalaverissa, esiopetuksen ja varhaiskasvatusyksiköiden kehittämispäivinä sekä lukukausittain pidettävänä suunnittelu- ja kehittämisiltapäivinä. Tarkemmat kuvaukset toiminnasta ja työtavoista löytyvät yksikkökohtaisista lukuvuosisuunnitelmista.

Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena Askolassa

Arvioinnin lähtökohtana on laadukas pedagoginen dokumentointi ja tavoitteena lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaaminen. Askolan esiopetuksessa toteutetaan monipuolisesti pedagogisen dokumentoinnin prosessia (Kuva 1). Lasten työskentelyä, käyttäytymistä ja heidän oppimisensa edistymistä eri tiedon- ja taidonaloilla arvioidessa hyödynnämme kirjallisia dokumentteja, kuten lapsen vasua tai LEOPSia tai lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa ja esiopetusvuoden aikana tehtäviä kartoituksia sekä lapsista otettuja kuvia ja videoita. Lasten tekemät työt, kuten piirustukset ja askartelut, heidän omat kokemuksensa ja ajatuksensa sekä itsearviointit ovat osa dokumentointia ja arviointia. Lapsia ohjataan myös vertaisarviointiin pohtimalla yhteisten prosessien onnistumista ryhmänä. Lapsille annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus, johon ei kuitenkaan merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

Kuva 1. Pedagoginen dokumentointi (OPH 2022)

Arvioinnin avulla Askolan esiopetuksessa:

- suunnitellaan ja kehitetään opetusta
- tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista

Arviointiin kuuluu:

- havainnointi
- dokumentointi
- arviointipäätelmät
- palaute

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin:

- rohkaisemalla kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät
- kertomaan, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet
- miettimään, mitä he haluaisivat opetella jatkossa
- ymmärtämään oman osallisuuden merkityksen

Jokainen lapsi tekee esiopetusvuoden syksyllä ja keväällä itsearvioinnin, (omenapuu), joka tuo osaltaan näkyväksi lapsen kasvua, oppimista ja kehitystä. Itsearviointi painottuu sosiaalisten- ja arjentaiteiden arviointiin. Koottua dokumentaatiota ja itsearviointia käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita omaa edistymistään. Vasuissa ja LEOPSissa sekä lapsen että huoltajien ääni tulee kuuluville. Huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Kaiken kerätyn havainnoinnin ja dokumentoinnin pohjalta suunnitellaan oppimisympäristöjä, opetusta sekä lapsille annettavaa tukea. Tiimit arvioivat omaa toimintaansa säännöllisesti. Yksikkökohtaisissa lukuvuosi -suunnitelmissa hyödynnetään lapsilta saatua palautetta, keskusteluja huoltajien kanssa ja asiakaskyselyn tuloksia. Esiopetusyksiköissä tehdään säännölliset työsuojelun työpaikkakäynnit, joissa arvioidaan tilojen turvallisuutta ja toimivuutta sekä työyhteisön työhyvinvointia.

Arvioinnin avulla Askolan esiopetuksessa:

- arvioidaan, miten asetetut tavoitteet on saavutettu
- tunnistetaan toiminnan vahvuuksia
- nostetaan esiin kehittämistarpeita

Esiopetuksen työvälineitä ammatillisuuden ja laadukkaan toiminnan kehittämisessä ja arvioimisessa ovat erilaiset työyhteisökoulutukset, suunnittelupäivät, palaverit ja Askolan varhaiskasvatuksen (sisältää myös esiopetuksen) laatukäsikirja (1.8.2023).

Toimintavuoden 2023 - 2024 aikana Askolassa otettiin käyttöön Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, Karvin, valmisteleva sähköinen laadunarviointijärjestelmä Valssi. Sen avulla voidaan toteuttaa arviointitiedonkeruita, saada toimijakohtaisia arviointiraportteja henkilöstön itsearvioinneista, tuottaa arvioinnin toimipaikkakohtaisia yhteenvetoja sekä julkaista toimijan lakisääteisiä arviointituloksia. Henkilöstö täyttää Valssin itsearvioinnin lukuvuosittain. Keväällä osallistamme myös huoltajia ja lapsia laadun arviointiin asiakaspalautekyselyillä. Huoltajien kyselyn tulokset julkaistaan Daisyn ilmoitustaululla.

Kyselyjen tulokset kootaan, analysoidaan ja käydään läpi yksiköittäin ja tiimeittäin lukuvuoden päätteeksi kesän suunnittelu-, arviointi- ja kehittämispäivässä. Arviointi palvelee niin esiopetuksen johtamista, suunnittelua kuin kehittämistä. Saatujen arviointien tulosten perusteella varhaiskasvatuksen johtotiimi valitsee koko kunnan ja oman yksikkönsä vahvuudet sekä

kehittämiskohteet, jotka kirjataan sekä Valssi-arviointijärjestelmään, että muokataan toiminnan tavoitteiksi ja käytännön toimenpiteiksi ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmiin.

Esiopetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet Askolassa

Esiopetukselle asetetut yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet on ryhmitelty viideksi osakokonaisuudeksi: Oppimiskokonaisuuksien yhdistämisellä on toiminnassamme pedagoginen merkitys, jonka tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia.

Ilmaisun monet muodot

Askolassa ilmaisutoiminnan lähtökohtana on tekemisen ilo. Esiopetuksessa lasten tekemiä töitä arvostetaan ja niitä laitetaan esille. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella on mahdollisuus ilmaista itseään omalla tavallaan ja saada siitä hyvää oloa. Lapset suunnittelevat itse aktiivisesti omaa toimintaansa. Esiopetuksen henkilöstö kannustaa lapsia itse kokeilemaan ja ideoimaan. Henkilöstö huolehtii, että erilaisia ilmaisun muotoja on tarjolla lapsille niin, että jokaisella on mahdollisuus löytää itselleen mieluinen ilmaisun muoto ja mahdollisuus mielikuvituksen luovaan käyttöön.

Askolan esiopetuksessa:

- vahvistamme kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin monipuolisen ja moniaistisen toiminnan kautta, tarjoamme lapsille kokemuksia laulun, tanssin, liikkeen, soittimien ja oman musiikin luomisen avulla
- harjoittelemme käsitöiden tekemistä ja erilaisten työvälineiden käyttöä sekä eri tekniikoita
- tuemme kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia
- rohkaisemme suulliseen ja keholliseen ilmaisuun monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla.

Musiikkikulttuuriin tutustutaan lasten kiinnostuksen kohteiden pohjalta. Esiintymistilanteita lapsi saa harjoitella mm. yhteisillä lauluhetkillä tai tapahtumissa. Päiväkodissa on käytössä musiikkivälineistöä. Tarjolla olevia konsertteja (esim. Avanti) ja muita musiikki- ja teatteriesityksiä hyödynnetään. Lapset tekevät myös omia esityksiä ja esiintyvät halutessaan muille ryhmille. Esiopetusryhmät käyvät vuosittain esiopetusvuoden lopussa jossakin kulttuuriesityksessä.

Kielten rikas maailma

Kieli on läsnä kokopäiväisesti kaikissa arjen tilanteissa. Askolan esiopetuksessa tuetaan kielellisen identiteetin kehittymistä keskusteluihin ja sosiaalisissa tilanteissa toimimisen kautta. Esiopetuksen henkilöstö on malli lapselle vuorovaikutustaitojen opettelemisessa. Tarvittaessa käytetään vuorovaikutusta ja kielellistä ilmaisua tukevia vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä kuten kuvatukea tai lapsen omaa kommunikaatiokansiota.

Askolan esiopetuksessa:

- *pienryhmätoiminta edistää lasten kielen kehitystä mahdollistamalla yksilöllisemmän huomioimisen*
- *tarjoamme mahdollisuuksia kuuntelemiseen, puhumiseen, keskustelemiseen, eläytymiseen sekä kuullun ymmärtämiseen ja muistamiseen erilaisissa tilanteissa*
- *pohdimme yhdessä sanojen merkityksiä ja leikimme sanaleikkejä*
- *luemme monipuolista lastenkirjallisuutta ja keskustelemme niistä yhdessä*
- *järjestämme mahdollisuuksia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen*
- *innostamme yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, tavuja, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti mielekkäissä asiayhteyksissä*
- *tuemme erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä kykyä hahmottaa tilaa ja suuntia*
- *ohjaamme tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön*
- *havainnoimme yhdessä eri kieliä tarkastelemalla erityisesti lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä*
- *autamme lasta havaitsemaan ympäröivän maailman ja ryhmän lasten kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus käyttämällä opetuksessa erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.*
- *lapsen kiinnostusta vieraisiin kieliin hyödynnetään opetuksessa*
- *kirjaston valikoimaa hyödynnetään monipuolisesti*
- *vietämme sanomalehtiä viikkoa*

Minä ja meidän yhteisömme

Esiopetuksessa korostuu vuorovaikutus ja tunnetaitojen harjoittelu. Yhteiset säännöt ja toimintatavat sovitaan yhteistyössä lasten kanssa. Esiopetuksessa eettinen kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin. Eettinen kasvatus lähtee itsetunnon kehittymisestä ja laajentuu ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin.

Askolan esiopetuksessa:

- *käsitlemme kiinnostavia historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä käyttäen lähteinä esimerkiksi lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntäen lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään*
- *hyödynnämme toiminnassa juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja sekä mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia*
- *herätämme kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin keskustelemalla lapsia kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista*
- *tutustumme mediaan ja kokeilemme median tuottamista leikinomaisesti sekä pohtimalla mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta yhdessä lasten kanssa*
- *luomme ja kehitämme esiopetusryhmän sopimuksia, jotta lapset ymmärtäisivät, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia, kuten YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista*
- *mahdollistamme aitoja osallistumis- ja vaikuttamiskokemuksia*

- ohjaamme tunnistamaan tunteita, toimimaan ystävällisesti, eettisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita käyttäen opetusohjelmia ja materiaaleja
- käytämme roolileikkejä sekä satuja ja median kertomuksia
- huomioimme perheiden katsomuskasvatuksen

Askolassa on monimuotoinen ympäristö ja historia. Esiopetuksen aikana tutustutaan mahdollisuuksien mukaan johonkin Askolan kulttuurikohteista (näitä ovat mm. kartanot, kirkko, kunnantalo, seurojentalo, museot), lähiympäristön henkilöihin tai perinteisiin historiallisesta näkökulmasta esim. Linnankoski. Lasten kiinnostuksen kohteet lähiympäristöä kohtaan hyödynnetään. Mahdollinen huoltajien kokemus, suhteet paikalliseen kulttuuriin ja historiallisiin kohteisiin ja henkilöihin hyödynnetään arjessa.

Askolan esiopetuksessa katsomuskasvatusta toteutetaan yhteistyössä huoltajien ja evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa. Vuoden kierrossa huomioidaan suurimmat kirkkopyhät, joulukuun ja pääsiäinen. Lapset osallistuvat mahdollisuuksien mukaan joulukuun- ja keuhkokuumeen tai korvaavaan tunnustuksettomaan toimintaan. Lapsen vasaun tai leopuun voidaan kirjata katsomuskasvatukseen liittyviä asioita.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Askolan esiopetuksessa matemaattisten taitojen opetteluun tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille. Esiopetuksessa matematiikkaa integroidaan päivittäin eri esiopetuksen sisältöalueisiin. Lähiluonto mahdollistaa tutkivan oppimisen matemaattisten taitojen opetteluun ja ympäristökasvatukseen toteuttamisessa.

Esiopetuksen ympäristökasvatukseen tavoitteena on herättää lapsissa myönteinen ja arvostava suhtautuminen luontoon ja ympäristöstä huolehtimiseen sekä kierrätykseen. Henkilöstö opastaa ja toimii mallina lapsille kestävän kehityksen periaatteiden mukaisessa toiminnassa.

Askolan esiopetuksessa:

- tuemme kiinnostusta matematiikkaa kohtaan ja ohjaamme heitä kiinnittämään huomiota arjen tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin kuten luokitteluun, vertailuun, sarjoittamiseen, lukumäärien laskemiseen, lukumäärä- ja numeromerkkeihin, suhdekäsitteisiin, lukujonotaitoihin, mittaamiseen, muotoihin jne.
- rohkaissamme tekemään päätelmiä ja etsimään ongelmia ratkaisuja harjoitusten ja yhteisen pohdinnan ja leikin avulla
- tuemme ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tarjoamalla heille kokemuksia luonnossa liikkumisesta ja luonnon tutkimisesta mm. metsäretkillä
- kannustamme suhtautumaan luontoon ja ympäristöön myönteisesti ja arvostavasti.

Kasvan ja kehityksen

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä. Askolan esiopetuksessa liikuntakasvatukseen pohjana on Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden

suositukset 2016. Ruokakasvatuksen osalta yhteistyötä tehdään ruokapalvelujen tuottajan kanssa. Ruoanvalmistuksessa noudatetaan Terveyttä ja iloa ruuasta- varhaiskasvatuksen ruokailusuositusta.

Askolan esiopetuksessa:

- edistämme monipuolisen liikkumisen ja leikin avulla lasten fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja*
- vahvistamme hienomotorisia- ja kädentaitoja*
- annamme mahdollisuuden ohjatun liikunnan lisäksi omaehtoiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin*
- ohjamme lapsia ymmärtämään liikunnan merkityksen ihmisen hyvinvoinnille ja terveydelle*
- autamme lapsia tiedostamaan vastuunsa omasta terveydestään ja turvallisuudestaan*
- lapsille opetetaan turvataitoja -omaa ja toisen lapsen kehoa kunnioitetaan*
- ohjaamme terveellisiin ruokatottumuksiin, hyviin ruokailutapoihin ja henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimiseen ja säänmukaiseen pukeutumiseen*
- kierrättämistä harjoitellaan yhdessä lasten kanssa. Esimerkiksi jätteiden lajittelu, paperihävikin pienentäminen ja lelujen korjaaminen ovat osa kestävästä kehitystä*

Kieleen ja kulttuuriin liittyvät tarkentavat kysymykset Askolassa

Askolassa ruotsinkielinen esiopetus järjestetään tarvittaessa ensisijaisesti Porvoossa tapauskohtaisesti.

Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat Askolan esiopetuksessa

Maahanmuuttajataustainen lapsi voi olla Suomessa syntynyt tai myöhemmin tänne muuttanut. Maahanmuuttajataustaisen lapsen kielitaidon sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä tuetaan käyttämällä suomen kieltä arkisissa tilanteissa. Huoltajien kanssa keskustellaan esiopetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi lapsen äidinkielen taidosta. Tiedot kirjataan lapsen vasuun/Leopsiin. Lisäksi tehdään suunnitelma suomen kielen oppimiselle ja esiopettajan antamalle kielen tukiopetukselle. Kielitaidon edistymistä seurataan esimerkiksi Turun yliopiston tekemän Kielipeda -materiaalin avulla.

Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kulttuurista, uskonnon merkityksestä perheessä sekä keskeisistä juhlapyhistä. Yhdessä pohditaan myös, miten perheen kulttuuria voidaan tuoda esille esiopetuksessa (esimerkiksi huoltajan vierailut esiopetusryhmässä, erikielisten fraasien ja tervehdysten opettelu, eri kulttuurien juhlapyhien huomioiminen ja lapsen itsensä rohkaiseminen perheensä kulttuurista kertomiseen). Keskusteluissa huoltajien kanssa käytetään tarvittaessa tulkkia.

Suomen kielen taidon kehittymistä edistetään kielitaidon eri osa-alueilla lapsen tarpeista ja edellytyksistä lähtien sekä ohjatuksi että esiopetuksen arjessa. Esiopetuksessa tarkastellaan oppimisympäristöä suomea toisena kielenä puhuvien näkökulmasta esimerkiksi kuvatukea oppimisympäristöön lisäten. Esiopetusryhmän henkilökunta toimii tietoisesti kielimallina monikielisille ja maahanmuuttajataustaisille lapsille. Esiopetuksessa laajennetaan lapsen sanavarastoa, erityisesti aikaa, paikkaa, määrää, suuntaa ja suhteita ilmaisevien käsitteiden

tarkentaminen ja konkretisoiminen on tärkeää. Apuna opetuksessa käytetään kuvia sekä konkreettisia asioita tai esineitä. Pienryhmätoiminta tukee kielitaidon vahvistumista lapsimäärän ollessa pienempi ja vuorovaikutuksen ollen näin helpompaa. Esiopetuksen opettaja huomioi, millaiset pedagogiset järjestelyt auttavat lasta osallistumaan ryhmän toimintaan sekä leikkiin. Esiopetusryhmissä on käytettävissä varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki.

Tarvittaessa suomea toisena kielenään puhuvalla lapsella on oppimisensa ja kehittymisensä tueksi myös moniammatillinen tuki samoin kuin suomea äidinkielenään puhuvilla lapsillakin. Maahanmuuttajataustaisia perheitä ohjataan tarvittaessa myös hyödyntämään kirjastopalveluja äidinkielen kehittymisen tukemiseksi.

5 Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki

Laadukas esiopetus on perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen tai esiopetukseen osallistumisen vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi monipuolisilla työtaidoilla ja pedagogisilla menetelmillä, ryhmiä joustavasti muuntelemalla sekä opettajien keskinäisellä ja muun henkilöstön yhteistyöllä. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen lapsen tarpeet.

Opetuksen järjestäjän tulee varmistaa [oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt](#) osana kaikkea esiopetuksen toimintaa. Oppimisympäristöt tulee rakentaa sekä esiopetuksen ryhmässä että esiopetuksen toimipaikassa kaikille lapsille sopiviksi. Opetuksen käytännön toteutuksessa huomioidaan lasten erilaiset edellytykset oppia. Opetusjärjestelyillä, kuten eriyttämisellä, ryhmien muodostamisella sekä samanaikais- tai yhteisopetuksella voidaan tukea kaikkien lasten oppimista.

Tässä luvussa määrätään [perusopetuslain](#) mukaisesti oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki. Esiopetuksen järjestämispaikkaan viitataan pääsääntöisesti käsitteellä esiopetuksen toimipaikka, ja oppilaskohtaisista tukitoimista käytetään nimitystä lapsikohtaiset tukitoimet.

5.1 Lapsen oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen

Lapsella, jolla on vaikeuksia osallistua esiopetuksessa annettavaan opetukseen, on oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja lapsikohtaisia tukitoimia [oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tueksi](#). Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Riittävän varhain aloitetut ryhmäkohtaiset tukimuodot tukevat lapsia oppimisessa ja esiopetukseen osallistumisessa. Lapsikohtaiset tukitoimet suunnitellaan, järjestetään ja päätetään lapsen edun mukaisesti viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsen edun selvittäminen edellyttää lapsen näkemyksen huomioon ottamista kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemys otetaan huomioon lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Ryhmäkohtaisista tukimuodoista määrätään luvussa 5.2 ja lapsikohtaisista tukitoimista määrätään luvussa 5.3.

Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, miten ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Lisäksi kuvataan oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisen

rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako, moniammatillinen ja monialainen yhteistyö sekä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen, ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukitoimien tavoitteena on turvata se, että kaikki lapset voivat oppia ja toimia ryhmässä esiopetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Lapselle annettavan [oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen](#) tarkoituksena on mahdollistaa lapsen oikeus saada lapsen tarpeet huomioivaa opetusta ja osallistua esiopetukseen.

Oppimisen ja esiopetuksen osallistumisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikki lapset saavat onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Näin tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään. Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistymisen lapsille näkyväksi. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Huomiota kiinnitetään erityisesti esteettömyyteen, saavutettavuuteen sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen.

Oppimisen vaikeuksilla tarkoitetaan esimerkiksi kielellisiin, lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksiin sekä matemaattisten taitojen kehitykseen liittyviä vaikeuksia. Oppimisen vaikeudet voivat myös liittyä motorisiin sekä hahmottamisen haasteisiin. Oppimiseen liittyvien vaikeuksien lisäksi lapsella voi olla vaikeuksia sosiaalisten suhteiden, tunteiden säätelyn, tarkkaavaisuuden tai käyttäytymisen haasteiden vuoksi.

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen avulla lapsiryhmän tarpeet huomioidaan siten, että [esiopetukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa](#). Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden [lisänä](#) ennakkoivasti ja suunnitelmallisesti. Ryhmän tarpeisiin perustuvilla opetusjärjestelyillä ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla edistetään kaikkien lasten oppimista, osallisuutta ja esiopetusyhteisöön kiinnittymistä. Oikea-aikaisten opetusjärjestelyjen ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen tavoitteena on mahdollistaa jokaisen lapsen osallistuminen ryhmän yhteiseen toimintaan.

Lapsella on [oikeus lapsikohtaisiin tukitoimiin](#), jos hänellä on oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä ja ryhmäkohtaisista tukimuodoista huolimatta vaikeuksia oppimisessa ja esiopetukseen osallistumisessa. Kun esiopetuksen opettaja tai erityisopettaja havaitsevat, että oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä tukemaan lapsen oppimista ja esiopetukseen osallistumista, aloitetaan lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi. Myös muu henkilöstö, opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset tai huoltaja voi tehdä aloitteen tukitoimien tarpeen arvioimiseksi. Lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnista määrätään tarkemmin luvussa 5.3.1.

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki, jota annetaan esiopetusryhmässä, muodostaa kokonaisuuden opiskeluhoollon kanssa. Yhdessä ne edistävät oppimisen ja osallistumisen lisäksi lasten osallisuutta ja yhteisöön kiinnittymistä. Opiskeluhoollon avulla edistetään ja ylläpidetään lasten oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Opiskeluhoollon toteutetaan ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhoollona, ja se on keskeinen esiopetukseen osallistumisen tukemisen muoto. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla vaikutetaan ensisijaisesti koko yhteisön toimintakulttuuriin. Yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen on keskeistä, jotta lasten erilaisiin tarpeisiin voidaan vastata vaikuttavalla tavalla. Oikeudesta saada yksilökohtaisena opiskeluhoollona opiskeluhoitopalveluja sekä työntekijöiden velvollisuudesta niihin ohjaamiseen säädetään [oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa](#). Opiskeluhoollosta määrätään tarkemmin luvussa 6.

Tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto tulee siirtää [salassapitovelvoitteiden estämättä](#). Tiedonsiirto on tärkeää myös lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen, toimipaikasta toiseen tai toisen opetuksen järjestäjän esiopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvien tiedonsiirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

Esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja huoltajan kanssa tehtävällä yhteistyöllä turvataan lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista ja niiden vaikuttavuudesta hyödynnetään esiopetuksessa. Mikäli lapsella on ollut varhaiskasvatuksessa apuvälineitä, hän on saanut tulkitsemispalveluita, lapsikohtaista avustamispalvelua tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti ryhmäkooltaan pienemmässä ryhmässä, lapsen esiopetuksessa järjestettävien lapsikohtaisten tukitoimien tarve voidaan arvioida ja tuen toteuttaminen suunnitella lapsen siirtyessä esiopetukseen ilman ryhmäkohtaisten tukimuotojen antamista.

Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvissä asioissa.

5.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat osa esiopetuksen [kaikkea toimintaa](#). Ryhmäkohtaisia tukimuotoja annetaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden [lisänä](#). Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä ja ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla pyritään ennaltaehkäisemään vahvempien tuen tarpeiden muodostumista toteuttamalla ryhmässä sellaisia opetusjärjestelyjä ja tukimuotoja, joista hyötyvät useat lapset. Näin tuetaan kaikkien lasten yhdenvertaista oikeutta oppimiseen ja turvataan lapsille sopivat opetuksen järjestämiseen ja oppimisen tuen tarpeisiin perustuvat järjestelyt.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat keskeinen osa esiopetuksen toimintakulttuuria, ja antavat edellytykset kaikkien lasten osallisuuteen, oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen. Opettajien ja muun henkilöstön osaaminen, moniammatillinen yhteistyö sekä näiden kehittäminen ja johtaminen ovat oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen perusta.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan paikallisesti, ja ne kytkeytyvät suoraan sekä esiopetusryhmän että koko yhteisön tarpeisiin. Opettajien oman pedagogisen työn arvioinnista ja kehittämisestä määrätään tarkemmin luvussa 4.2. Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelua ja arviointia tulee johtaa toimipaikka- ja ryhmäkohtaisesti.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi opetusryhmien muodostamista siten, että opettajan on mahdollista ottaa huomioon lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet. Opetusjärjestelyillä tarkoitetaan myös lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset huomioon

ottavaa opetusta, kuten eriyttämistä. Opetuksen eriyttämisen avulla otetaan huomioon paitsi tuen tarpeet, myös oppimisessaan pidemmällä olevat lapset, ja heille lisähaasteiden tarjoaminen. Kielitietoinen opetus on osa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä, ja sillä tuetaan lasten kielellistä kehitystä ja eri tiedon- ja taidonalojen käsitteiden ymmärtämistä ja oppimista. (kts. luku 4.3)

Esiopetuksen työtapoja ja oppimisympäristöjä muunnellaan niin, että lasten oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuvat lapsen edun mukaisesti. Esiopetuksen inklusiivisen arvoperustan mukaisesti pedagogisten järjestelyjen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Pedagogisiin järjestelyihin lukeutuvat päivittäisten ja muiden säännöllisesti toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat ovat osa oppimisen edellytyksiä tukevia pedagogisia ratkaisuja. Niitä voivat olla puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää esiopetuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisten työtapojen sekä menetelmien käyttöä sekä erilaisia eriyttämisen muotoja. Pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittavien ryhmäkohtaisten apuvälineiden käytöllä pyritään siihen, että kaikki lapset pääsevät osaksi vertaisryhmän toimintaa.

Rakenteellisilla järjestelyillä mahdollistetaan tarvittaessa pedagogisten järjestelyiden toteuttaminen ryhmässä. Rakenteellisiin järjestelyihin kuuluu tilojen esteettömyyttä edistävien järjestelyjen toteuttaminen lapsiryhmän tarpeiden mukaisesti. Rakenteellisia järjestelyjä ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut, jotta esiopetukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Ryhmässä voi työskennellä esimerkiksi avustavaa, ryhmäkohtaista henkilöstöä. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyen. Henkilöstön osaamista voidaan vahvistaa muun muassa täydennyskoulutuksen ja erityisopettajan antaman konsultaation avulla.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Perusopetuslaissa määritellään kolme [ryhmäkohtaista tukimuotoa](#). Ne ovat yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on resursoitava ja annettava suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestämisen tarkoituksena on varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäisevästi vastata lasten moninaisiin tuen tarpeisiin ryhmässä. Ryhmässä toteutettavat tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen, osallisuuden ja osallistumisen esiopetuksen toimintaan. Tukimuotojen toteuttamisen edellytyksenä on opettajan, erityisopettajan ja muun henkilöstön yhteistyö ja yhteisesti rakentuva näkemys esiopetusryhmän ja ryhmään kuuluvien lasten tuen tarpeista.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen järjestäminen ei edellytä lapsikohtaista arviota, suunnitelmaa tai hallintopäätöstä, vaan niiden toteuttaminen on suunniteltava [osana esiopetuksen toimintaa](#). Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia riittävästä resursoinnista siten, että ryhmäkohtaisia tukimuotoja voidaan järjestää lasten tarpeiden mukaisesti. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja suunnitellaan tiedossa olevan tarpeen mukaisesti esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamista tarkennetaan esiopetuksessa ilmenevien tarpeiden mukaisesti esiopetusvuoden aikana.

[Opettajan antaman yleisen tukiopetuksen](#) tavoitteena on tukea lasten oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Esiopetuksessa yleinen tukiopetus tarkoittaa esiopetusryhmän toiminnan eriyttämistä, ja sitä annetaan pääsääntöisesti joustavissa pienemmissä ryhmässä esiopetusryhmän lasten tuen tarpeiden mukaisesti. Yleinen tukiopetus kohdentuu ensisijaisesti

oppimiskokonaisuuksiin. Yleistä tukiopetusta järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti ja sitä annetaan niin usein, kuin on tarpeen. Sitä voidaan antaa myös ennakoivasti ja sillä voidaan vastata lasten sairaspotilaista johtuviin lyhytaikaisiin tuen tarpeisiin. Yleistä tukiopetusta antaa ensisijaisesti esiopetusryhmästä vastuussa oleva opettaja. Yleistä tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja samanaikais- tai yhteisopetuksena. Opettajien yhteistyö yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

Opettajan antaman opetuskielen tukiopetuksen tavoitteena on lasten opetuskielen taidon vahvistaminen, mikä tukee lasten oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Opetuskielen tukiopetus on kielitietoista opetusta. Opetuskielen tukiopetusta järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti ja suunnitelmallisesti lasten tarpeiden pohjalta siten, että mahdollisimman moni lapsi voi hyötyä siitä. Opetuskielen tukiopetusta voidaan antaa samanaikais- tai yhteisopetuksena. Sitä annetaan osana esiopetuksen opetusta niin usein, kuin on tarpeen. Opetuskielen tukiopetusta antaa ensisijaisesti esiopetusryhmästä vastuussa oleva opettaja. Opetuskielen tukiopetusta voi antaa myös muu opettaja. Opettajien yhteistyö opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää. Opetuskielen tukiopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan kielitietoisuuden sekä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen näkökulmat.

Erityisopettajan antamalla opetuksella muun opetuksen yhteydessä tarkoitetaan erityisopettajan antamaa ja erityispedagogiseen osaamiseen perustuvaa opetusta, joka tukee oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Erityisopettajan antamalla opetuksella tarkoitetaan sellaisen opettajan antamaa opetusta, jolla on erityisopettajan kelpoisuus. Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä kohdennetaan sellaisiin koko ryhmän tasolla havaittuihin tuen tarpeisiin ja vaikeuksiin, joihin voidaan vaikuttaa erityisopettajan samanaikais- tai yhteisopetuksena tarjotulla tuella ja opetuksella. Erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä toteutetaan koko esiopetusryhmän kanssa, mutta se mahdollistaa opetuksen myös pienemmille lapsiryhmille. Ryhmien koko perustuu havaittuun tarpeeseen ja ryhmiä muodostetaan joustavasti.

Erityisopettaja voi antaa myös konsultaatiota, joka kohdentuu ryhmässä toimivalle opettajalle ja muulle henkilöstölle. Konsultaatio on neuvon kysymistä, opetushenkilöstön keskinäistä neuvottelemista ratkaisun löytämiseksi sekä erityisopettajan antamaa neuvontaa opettajalle tai henkilöstöön kuuluvalla henkilöllä lapsia tai opetusta koskevissa asioissa. Erityisopettajan konsultaatio voi liittyä myös esiopetusryhmässä toteutettavaan erityisopettajan antamaan opetukseen, ja konsultaatiolla vahvistetaan tällöin esimerkiksi opettajan ja henkilöstön osaamista tai sovitaan yhteisistä periaatteista samanaikais- ja yhteisopetusta koskien.

5.3 Lapsikohtaiset tukitoimet ja niiden järjestäminen

Lapsella on oikeus saada lapsikohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsikohtaisia tukitoimia annetaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen ja säännöllisesti. Lapsi voi saada useampia lapsikohtaisia tukitoimia tuen tarpeidensa mukaisesti. Lapsikohtaisten tukitoimien yhteydessä lapsella on myös oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään tuen tarpeen arvioinnin ja tukea koskevan päätöksen perusteella lapsen etu huomioon ottaen ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen toimipaikassa. Tukitoimien toteuttaminen kuvataan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa.

Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä toteutetaan lapsen esiopetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä. Säännöllinen erityisopettajan antama opetus on pitkäkestoista, esimerkiksi lukukauden tai -vuoden pituinen jakso.

Esiopetusryhmässä muun opetuksen yhteydessä toteutettaessa lähtökohtana erityisopettajan antaman opetuksen suunnittelemiselle ovat lapsen yksilölliset tarpeet. Kun erityisopettajan opetus annetaan pienryhmässä, tarkoitetaan pienryhmällä sellaista esiopetusryhmää, joka on muodostettu lapsikohtaisen tuen toteuttamiseksi ja erityisopettajan antaman opetuksen mahdollistamiseksi. Pienryhmän koko on paikallisesti määriteltävissä. Erityisopettajan antama opetus lapsikohtaisena tukitoimena voidaan toteuttaa myös yksilöopetuksena, jos se on lapsen tuen tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaista.

Erityisopettajan opetus pienryhmässä toteutetaan kokoaikaisesti. Pienryhmä voi olla erityisryhmä tai pienennetty esiopetusryhmä, johon lapsi osallistuu esiopetuksen ajan.

Erityisopettajan antamalla opetuksella tarkoitetaan sellaisen opettajan antamaa opetusta, jolla on erityisopettajan kelpoisuus.

Lapsikohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja apuvälineet mahdollistavat lapsen osallistumisen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiseen opetukseen.

Tulkitsemispalveluilla tarkoitetaan viittomakielellä tai muilla kommunikaatiomenetelmillä annettavia tulkitsemispalveluita. Oikeus tulkitsemispalveluun on lapsilla, joilla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma, ja jotka tarvitsevat palvelua esiopetukseen osallistumiseksi. Tulkitsemispalvelut järjestetään lapsen tarpeiden mukaan.

Lapsikohtaiset avustajapalvelut tulevat kyseeseen tilanteessa, jossa muut oppimista ja osallistumista tukevat järjestelyt ja ryhmäkohtainen avustava henkilöstöresurssi eivät tue lapsen yhdenvertaista osallistumista esiopetukseen. Lapsikohtainen avustaja tukee lapsen osallistumista ryhmän toimintaan yhdessä ryhmän muun henkilöstön kanssa. Avustaja voi esiopetustoiminnan aikana auttaa myös muita lapsia, jotta esiopetuksen opettaja voi opettaa lasta hänen yksilölliset tarpeensa huomioiden.

Apuvälineillä tarkoitetaan esiopetukseen osallistumisen edellyttämiä tarpeellisia apuvälineitä, joiden avulla tuetaan lapsen mahdollisuuksia oppia ja toimia esiopetusryhmässä opetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Opetukseen osallistumisen edellyttämät apuvälineet järjestetään lapsen tarpeiden mukaan hänen käyttöönsä ryhmä- ja henkilökohtaisesti. Apuvälineet ovat osa opetusvälineitä. On tärkeää, että lapsen kanssa työskentelevät voivat perehtyä opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat tarvittaessa lasta ja huoltajaa näiden käytössä. [Lääkinnälliseen kuntoutukseen](#) tarvittavia apuvälineitä ei järjestetä lapsikohtaisena tukitoimena.

Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien ja esiopetusryhmän muun henkilöstön välistä [yhteistyötä](#), ja se voi edellyttää erityisopettajan konsultaatiota. Tukitoimien suunnittelussa voidaan hyödyntää myös muiden asiantuntijoiden kuin esiopetuksen toimipaikan erityisopettajan konsultaatiota. Tästä päätetään opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti.

Monialaista yhteistyötä tehdään tarvittaessa lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tämä ei kuitenkaan ole edellytys tukitoimien toteuttamiselle.

Esiopetuksen henkilöstön on tehtävä monialaista yhteistyötä erityisesti silloin, kun lapsikohtaiset tukitoimet eivät tue lasta ja hänen kokonaistilannettaan riittävästi tai haastava tilanne olisi riski lapsen fyysiselle tai psyykkiselle terveydelle tai sosiaaliselle hyvinvoinnille. Lapsikohtaiset tukitoimet esiopetuksen henkilöstön toteuttamina kohdentuvat aina oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseen eivätkä korvaa sosiaali- ja terveystalv palveluja.

Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi

Tuen antamisen kokonaisuutta tarkasteltaessa arvioidaan aina kunkin lapsen kohdalla, mitkä ratkaisut parhaiten toteuttavat lapsen etua. Lapsen omat mielipiteet on [selvitettävä](#) ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle on annettava [mahdollisuus osallistua](#) lapsen tukitoimien tarpeen arviointiin.

[Lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa](#) on selvitettävä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarve, toteutetut opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä mahdollisesti toteutetut lapsikohtaiset tukitoimet. Näiden perusteella arvioidaan, mitkä ovat lasta parhaiten tukevat tukitoimet. Arvioinnissa saa käsitellä ainoastaan tukitoimien suunnittelun ja toteuttamisen kannalta tarpeellista tietoa.

Poissaolot tai opetuskielen oppimisen varhainen vaihe eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste lapsikohtaiselle tuen tarpeelle. Käyttäytymisellä reagoivien lasten tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Lasta voidaan tukea myös lapsikohtaisilla tukitoimilla, jos se on lapsen edun mukaista.

Tuen tarpeen arvioinnista vastaa [esiopetuksen opettaja](#). Jos esiopetusryhmässä työskentelee kaksi opettajaa, opettajat tekevät arviointia yhdessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa tuen tarpeen arviointiin.

Jos lapsen tuen tarpeen arviointi edellyttää monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa lisäksi [opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat](#). Lapsen asioissa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään aina ensisijaisesti perheen sekä [oppilas- ja opiskelijahuoltolain](#) mukaisten opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa. Huoltajan suostumuksella lapsen tuen tarpeen arviointiin voidaan pyytää [muuta asiantuntijoita sosiaali- ja terveystieteistä](#). Monialainen yhteistyö tukee lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioimista. Monialainen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys tuen suunnittelulle, toteuttamiselle tai tukea koskevan päätöksen tekemiselle.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa saanut pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia [tuen muotoja](#) tai [tukipalveluita](#), näiden toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto huomioidaan arvioitaessa lapsikohtaisten tukitoimien tarvetta esiopetuksessa. Mikäli lapsi on saanut tulkitsemispalveluita tai apuvälineitä varhaiskasvatuksessa, ja tarve jatkuu lapsen siirtyessä esiopetukseen, nämä lapsikohtaiset tukitoimet voidaan aloittaa ilman ryhmäkohtaisten tukimuotojen antamista. Mikäli lapsi on saanut säännöllistä tai kokoaikaista erityisopettajan antamaa opetusta tai lapsikohtaista avustamispalvelua varhaiskasvatuksessa, ja tukipalvelu on vastannut lapsen tarpeita ja on lapsen edun mukainen, voidaan lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa jo ennen esiopetuksen alkamista.

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma

Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointiin perustuen on laadittava [tuen toteuttamista koskeva suunnitelma](#). Suunnitelman laatii [esiopetuksen opettaja](#). Jos esiopetusryhmässä työskentelee kaksi opettajaa, opettajat valmistelevat suunnitelman yhdessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laatimiseen. Suunnitelma on laadittava [yhteistyössä lapsen ja huoltajan tai lapsen muun laillisen edustajan kanssa](#). Suunnitelma voidaan kuitenkin laatia ilman huoltajan myötävaikutusta, mikäli huoltaja näin valitsee.

Suunnitelmasta on käytävä ilmi

- lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointiin perustuvat tarvittavat lapsikohtaiset tukitoimet
- perustelut siitä, miksi lapsikohtaisia tukitoimia tarvitaan tai ei tarvita

- mahdolliset muut tiedot ja selvitykset, joita tuen tarpeen arvioinnissa on hyödynnetty
- miten lapsikohtaisia tukitoimia toteutetaan
- miten lapsikohtaisten tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta [seurataan](#).

Lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan oppimista ja esiopetukseen osallistumista tukevat pedagogiset ja rakenteelliset järjestelyt ryhmässä. Tukitoimien toteuttamista suunniteltaessa ja toteutumista arvioitaessa otetaan huomioon lapsen ajatukset ja näkemykset.

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä tukea koskevaa päätöstä. Tukea koskeva päätös tehdään suunnitelluista tukitoimista.

Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien [riittävyttä on arvioitava](#) tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuoden aikana, lapsen tuen tarpeiden mukaiseksi. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto otetaan huomioon lapsen siirtyessä perusopetukseen. Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheessa ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Perusopetuksessa oppilaalle laaditaan tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja tehdään tukea koskeva päätös [perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti](#).

Monialainen yhteistyö ensisijaisesti opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten kanssa lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnissa voi tukea lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelemista. Yhteistyö ei ole kuitenkaan edellytys tukitoimista tehtävän päätöksen tekemiselle. Lausunnosta voi olla apua opetuksen järjestäjälle päätöksen tekemisessä. Esiopetuksen henkilöstön antama tuki kohdentuu aina oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukemiseen, eikä päätös voi perustua ainoastaan psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon. Opetuksen järjestäminen ja lapsikohtaiset tukitoimet eivät korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on opetuksen järjestäjän sijasta jokin muu taho, kuten hyvinvointialue.

Tukea koskeva päätös

Opetuksen järjestäjän on tehtävä [kirjallinen hallintopäätös](#) lapselle annettavista lapsikohtaisista tukitoimista. Päätös tulee tehdä ilman viivytyksiä, kun tarve lapsikohtaisille tukitoimille on arvioitu ja suunnitelma tukitoimien toteuttamisesta tehty. Hallintopäätösmentelyssä noudatetaan [hallintolakia](#).

Opetuksen järjestäjän tulee kuulla lasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa ennen hallintopäätöksen tekemistä [hallintolain mukaisesti](#). Kuuleminen voidaan toteuttaa joko kirjallisesti tai suullisesti. Opetuksen järjestäjä voi tehdä myönteisen tai kielteisen päätöksen. Päätös on perusteltava [hallintolain mukaisesti](#). Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä tuen tarpeen arviointiin ja suunnitelmaan liittyvät seikat ja mahdolliset muut selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Hallintopäätöstä ei ole tarpeen tehdä, jos huoltajan tai muiden luvussa 5.1 mainittujen henkilöiden aloitteesta huolimatta lapsi ei [tuen tarpeen arvioinnin perusteella](#) tarvitse lapsikohtaisia tukitoimia, ja tuen tarpeen arviointiin osallistuneet ovat asiasta yksimielisiä. Kielteinen tukea koskeva hallintopäätös tehdään, jos huoltaja sitä vaatii lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnista huolimatta.

Jos lapsikohtaisille tukitoimille ei ole tuen tarpeen arvioinnin perusteella lainkaan tarvetta, yksityiskohtaista suunnitelmaa lapsikohtaisen tuen toteuttamisesta ei tarvitse tehdä.

Lapsella ja huoltajalla on oikeus saada asiasta hallintolaissa hallintopäätökselle asetetut vaatimukset täyttävä päätös, johon he voivat [hakea oikaisua](#). Hallintopäätös lapsikohtaisista tukitoimista voidaan panna täytäntöön [lainvoimaa vailla olevana](#). Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu.

Hallintopäätöksessä on määrättävä lapsikohtaisista tukitoimista lapsen tuen tarpeen arvioinnin ja sen perusteella laaditun tuen toteuttamista koskevan [suunnitelman mukaisesti](#). Päätöksessä päätetään lapsen tuen tarpeen mukaisesti seuraavista asioista:

- säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä
- tulkitsemispalvelut
- avustajapalvelut
- apuvälineet

Päätös sisältää vain ne [perusopetuslain](#) mukaiset lapsikohtaiset tukitoimet, joita lapsikohtaisen tuen toteuttaminen edellyttää. Päätöksessä ei kuvata suunnitelmaa lapsikohtaisten tukitoimien toteuttamisesta.

Jos muu opetuksen järjestäjä kuin kunta ei järjestä lapsikohtaisia tukitoimia, päätöksen silloin tekee opetuksen järjestäjän esityksestä lapsen [asuinkunta](#).

5.4 Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvä yhteistyö

Esiopetus järjestetään yhteistyössä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista opetusta, kasvatusta sekä tarvitsemaansa tukea. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki edellyttää toimivia paikallisia yhteistyörakenteita ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämistä.

Huoltajan ja lapsen kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu, kun lapsi tarvitsee tukea oppimiseensa tai esiopetukseen osallistumiseen. Esiopetuksen henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Kaikille huoltajille kerrotaan oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä, sekä lapsen oikeudesta ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja tarvittaessa lapsikohtaisiin tukitoimiin.

Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitykseensä sopivalla tavalla. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan, kun lapsella ilmenee oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyviä tuen tarpeita tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajille kerrotaan, että he tai lapsi eivät voi

kieltäytyä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuesta, [eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun](#). Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhoollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso Opiskeluhoollto luku 6).

Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö

Esiopetuksessa tehdään sekä moniammatillista että monialaista yhteistyötä. Moniammatillista yhteistyötä on esiopetuksen eri ammattiryhmien yhteistyö, joka yhdistää eri ammattiryhmien tiedot ja taidot. Moniammatillinen yhteistyö on keskeistä lapselle sopivien oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen sekä ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukitoimien suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri hallinnonalojen ammattilaisten yhteen kokoavaa ja niiden rajat ylittävää toimintaa ja yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään ensisijaisesti opiskeluhoolltopalvelujen ammattilaisten (ml. lastenneuvola) kanssa. Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat muut sosiaali- ja terveydenhoollon palvelut, kuten terapiapalvelut, kasvatus- ja perheneuvonta sekä lastensuojelu. Mikäli lapsella on esimerkiksi terveydentilasta, sosiaalisista olosuhteista tai muusta syystä johtuen elämässä tilanne, joka vaikuttaa hänen oppimiseensa tai esiopetukseen osallistumiseen, esiopetuksen henkilöstö tekee suunnitelmallista monialaista yhteistyötä. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia [säännöksiä](#).

Lapsi saattaa tarvita esiopetuksen aikana pitkäaikaissairauden hoitoon, lääkitykseen ja/tai ruokavalioon liittyviä järjestelyjä. Terveydenhoollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi esiopetuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta.

Esiopetuksen toimipaikassa tehdään tarvittaessa monialaista yhteistyötä liittyen terveydenhoollon järjestämään ja toteuttamaan lääkinälliseen kuntoutukseen ja apuvälineiden käyttöön. Esiopetuksen henkilöstö ei vastaa lapsen kuntoutuksen toteuttamisesta, mutta tekee tarpeen mukaista yhteistyötä lasta kuntouttavien ammattilaisten kanssa. Yhteistyössä tulee sopia selkeästi vastuut ja periaatteet, miten lapsen kuntoutuksen toteutus yhteensovitetaan esiopetuksen järjestämisen kanssa. Kuntoutuksen järjestelyissä tulee huomioida aina lapsen etu.

5.5 Esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen tuen tarpeesta tai terveydentilasta johtuvasta syystä

Pidennetty ja varhennettu oppivelvollisuus

a) Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 saakka)

Jos perusopetuslaissa tarkoitetulle perusopetukselle säädetyt tavoitteet ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, [alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin](#). [Oppivelvollisuus päättyy](#), kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut toisen asteen tutkinnon.

Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna [oikeus saada esiopetusta](#). Esiopetus voi [pidennetyn oppivelvollisuuden](#) piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Päätös erityisestä tuesta ja erityisen tuen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) ovat voimassa siihen saakka, kunnes ne on tarkistettu perusopetuslain 4 a luvun mukaiseksi 31.8.2026 mennessä. 1.8.2025 alkaen lapsikohtaisia tukitoimia koskeva järjestäminen ja päätöksenteko tehdään lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnin, lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman ja tukea koskevan päätöksen mukaisesti.

b) Varhennettu oppivelvollisuus (voimassa 1.8.2026 alkaen)

Varhennetun oppivelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia niin, että hänellä on mahdollisuus oppia ja kehittyä täyteen potentiaaliinsa. Esiopetuksen alkamista varhennetaan ja oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Tällöin lapselle tehdään päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Vamma voi tarkoittaa esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisuutta, kehitysvammaisuutta, vaikeita kehityshäiriöitä tai laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia. Mikäli lapsella on pitkäaikaissairaus, joka vaikuttaa lapsen kognitiivisiin taitoihin ja toimintakykyyn, voi se olla syy varhennettuun oppivelvollisuuteen. Sellainen pitkäaikaissairaus, joka ei vaikuta lapsen oppimiskykyyn, voidaan huomioida oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä, kuten avustajan työskentelyllä ryhmässä. Tällöin varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätökselle ei ole perusteita. Toimintakyvyn rajoite tarkoittaa päivittäiseen selviytymiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jotka aiheuttavat lapselle osallisuuden esteitä tai laajoja avun ja tuen tarpeita.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna kuin lapsi täyttää 6 vuotta, ja hänellä on oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, jona lapsi täyttää viisi vuotta. Tällöin esiopetus voi kestää kaksi vuotta lapsen ollessa 5- ja 6-vuotias. Lapsen tulee osallistua esiopetukseen, joka kuuluu oppivelvollisuuteen.

Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista. Jos lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa, varhennetusta oppivelvollisuudesta päättää lapsen asuinkunta. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta voidaan tehdä myös huoltajan aloitteesta. Päätös tehdään lapsen ollessa varhaiskasvatus- tai esiopetusikäinen. Päätöstä ei voi tehdä perusopetuksen alkamisen jälkeen.

Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyö varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Arvioitaessa varhennetun oppivelvollisuuden tarvetta lapselle, tulisi vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista, jotta saadaan kokonaiskuva lapsen tuen tarpeista ja oppimisen edellytyksistä. Yhteistyö on tärkeää, jotta lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon.

Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa hallintopäätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Päätöksenteon kannalta olennaista on, että lausunnosta tai selvityksestä käy ilmi, miksi lapsi hyötyisi varhennetusta oppivelvollisuudesta. Päätöstä tehtäessä voidaan myös hyödyntää terveydenhuollon kanssa yhteisesti aiemmin tai arvioinnin aikana muodostettua näkemystä lapsen tilanteesta. Päätös tehdään aina perustuen lapsen tilanteen kokonaisarviointiin, hänen vahvuuksiinsa ja yksilöllisen tuen tarpeisiinsa. Varhennettua oppivelvollisuutta koskeva hallintopäätös tulee perustella ja mahdollinen lausunto tai muu vastaava selvitys liitetään päätökseen.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen

Kun lapsella on varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätös ja tuen tarve jatkuu perusopetuksessa, lapsen opetus järjestetään siten, että oppilaalla on oikeus perusopetuksessa aloittaessaan oppilaskohtaisiin tukitoimiin ja tarvittaessa perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseen. Jos oppilaskohtaisten tukitoimien ja perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen ovat riittämättömiä ja lapsi ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi kykene perusopetuksessa opiskelemaan oppiaineita, opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstö tekee moniammatillista ja monialaista yhteistyötä, kun arvioidaan perusopetukseen siirtyvän varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen lapsen opetuksen järjestämistä ja tukitoimia perusopetuksessa. Tällöin hyödynnetään mahdollisia varhennettua oppivelvollisuutta varten annettuja lausuntoja tai muuta lapsen tilanteen arvioimisen tueksi jo aiemmin tehtyä tai arvioinnin yhteydessä tehtävää yhteistyötä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Arvioitaessa opetuksen järjestämistä perusopetuksessa tulee lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista lapsen kokonaistilanteen ymmärtämiseksi. Perusopetuksen järjestämistä ja oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva arviointi perustuu arvioon oppimäärän tavoitteista suoriutumisen ja opetukseen osallistumisen edellyttämien tukitoimien tarpeesta ja opetuksen järjestämisen tarkoituksenmukaisuudesta. Tietty lääketieteellinen diagnoosi ei automaattisesti tarkoita tiettyjen tukitoimien toteuttamista tai päätöstä perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle [oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella](#). Arviointiin perustuvaa tukea koskevaa päätöstä ei tehdä ainoastaan lääketieteelliseen arvioon pohjautuen, koska perusopetuksessa opetushenkilöstön tuki kohdentuu aina oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen ja tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle oppilaalle opetussuunnitelman tavoitteiden ja perusopetuksen oppimäärän saavuttaminen sekä opetukseen osallistuminen.

Varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätöksen saaneen lapsen perusopetuksen aloitusta myöhennetään vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten (kts. luku 5.5.5). Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että lapsi ei ole sairaudesta johtuen osallistunut lainkaan tai juuri lainkaan esiopetukseen, ja esiopetukseen osallistumisen katsotaan olevan lapsen edun mukaista.

Sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen sairaalaopetus

Lapsen vakava sairaus tai vaikea elämäntilanne edellyttää erityistä pohdintaa esiopetuksen järjestämisessä ja tarvittavan tuen suunnittelussa. Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen esiopetus järjestetään ensisijaisesti [lapsen omassa esiopetuksen järjestämispaikassa](#). Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle lapselle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevalle lapselle esiopetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Sairaalaopetusta tulee järjestää, jos esiopetusta ei muutoin pystytä järjestämään lapsen edun mukaisesti. Myös kunnat, joissa sijaitsee erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voivat järjestää sairaalaopetusta erikoissairaanhoidossa olevalle lapselle.

Hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunta ja lapsen opetuksen järjestäjä sekä lapsen kotikuntalain mukainen kotikunta taikka kotikunnattoman lapsen

asuinkunta sopivat yhdessä lapsen [esiopetuksen järjestämisestä](#). Esiopetuksen järjestämisestä on kuultava lasta, hänen huoltajaansa tai muuta laillista edustajaa sekä lapsen opetuksen järjestäjää ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisia. Jos lapsen opetuksen järjestäjä on eri kunta kuin lapsen hoidon aikainen kotikunta, myös lapsen kotikuntaa tai asuinkuntaa on [kuultava](#). Jos yhteisymmärrykseen ei päästä, hallintopäätöksen tekee [sairaalan sijaintikunta](#).

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on varsinaisen sairaalaopetuksen lisäksi järjestettävä konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua [lapsen omassa esiopetuksen järjestämispaikassa](#). Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdennetaan ensisijaisesti opettajille, sillä konsultaatiolla tarkoitetaan ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tehtävänä on tarjota henkilöstölle konsultatiivista tukea lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Palvelua järjestetään sellaisissa tilanteissa, joissa tarvitaan vaativaa monialaista osaamista ennaltaehkäisevien tai korjaavien toimenpiteiden suunnittelemiseksi tai tekemiseksi [muiden kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevien lasten esiopetukseen](#). Konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua voidaan hyödyntää myös muiden kuin erikoissairaanhoidon potilaana jo olevien lasten opetukseen.

Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tarkoituksena on vahvistaa opettajien ja muun henkilöstön osaamista ja vahvistaa varhaista tukea osana esiopetuksen toimintakulttuuria. Lisäksi konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu vahvistaa sairaalaopetuksen ja esiopetuksen henkilöstön moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön rakenteita. Oikea-aikaisella palveluiden antamisella lapsen omassa esiopetusryhmässä voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista ja tukea esiopetukseen osallistumista.

Opetuksen järjestäjän tulee hoidosta vastaavan sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan kanssa moniammatillisessa yhteistyössä sopia [konsultatiivisesta sairaalaopetuspalvelusta ja järjestää siirtymisen kannalta välttämätön tuki esiopetuksen järjestämiseksi](#). Mikäli opetuksen järjestäjä on muu kuin lapsen hoidon aikainen kotikunta tai ilman kotikuntaa olevan lapsen asuinkunta, myös lapsen kotikuntaa tai asuinkuntaa tulee kuulla. Sairaalaopetuksen päättyessä lapsi jatkaa siinä esiopetuksen toimipaikassa, johon hän kuului ennen sairaalaopetuksen järjestämistä.

Muut opetuspalvelut

Lapsi voi saada esiopetuksen aikana myös muita opetuspalveluita, mikäli lapsi tarvitsee niitä esiopetukseen osallistumisen tueksi. [Muut opetuspalvelut ovat lapselle maksuttomia palveluja](#) vastaavalla tavalla kuin tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Muiden opetuspalveluiden järjestämistavasta päättää opetuksen järjestäjä, ja palvelun järjestämisestä tehdään hallintolain mukainen päätös.

Lapsen esiopetuksen järjestäminen poikkeavasti terveydentilasta johtuvasta syystä

Lapsen esiopetus voidaan järjestää osittain toisin kuin [perusopetuslaissa ja -asetuksessa](#) säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua lapsen terveydentilaan liittyvästä syystä. Esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairaus voi estää tai vaikeuttaa lapsen osallistumista esiopetuksessa järjestettävään opetukseen. Esiopetukseen osallistumisajan lyhentäminen tai esiopetuksen poikkeava järjestäminen ei ole mahdollista ilman päätöstä esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä. Hallintopäätös tulee tehdä aina, jos poikkeaminen ei ole tilapäinen tai vähäinen.

Huoltaja tekee opetuksen järjestäjälle hakemuksen esiopetuksen järjestämisestä poikkeavasti. Päätös voidaan tehdä vain lapsen tilanteesta johtuvilla, terveydentilaan liittyvillä syillä. Terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset. Hallintopäätöstä varten tarvitaan asiantuntijalausunto esiopetukseen osallistumiseen vaikuttavasta tilanteesta, joka liitetään huoltajan hakemukseen. Koska kysymyksessä on opetuksen järjestäjän päätös, tulee päätöksen tekijän aina arvioida lapsen kokonaistilanne myös pedagogisesti eli miten lapsen oikeus esiopetukseen mahdollistuu. Päätös esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tehdään aina tapauskohtaisesti yksittäisen lapsen tilanteen perusteella. Päätöksen on oltava lapsen edun mukainen.

Esiopetuksen poikkeavaa järjestämistä koskevassa päätöksessä on yksilöitävä, miten lapsen esiopetus poikkeaa perusopetuslaissa, -asetuksessa ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa säädetystä ja/tai määrätystä. Päätöksessä tulee käydä ilmi päätöksen voimassaoloaika. Päätös esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä on voimassa määräajan, enintään lukuvuoden. Jos lapsen saama esiopetuksen määrä alittaa esiopetuksen vähimmäistuntimäärän 700 tuntia tai jos päätös koskee esiopetuksen järjestämispaikkaa, ratkaisun toimivuutta tulee säännöllisesti arvioida. Kaikki päätöksessä päätetyt asiat tulee perustella.

Perusopetuksen aloituksen myöhentäminen

Lapsen perusopetuksen aloittamista voidaan [myöhentää vuodella](#), jos se on lapsen edun mukaista. Huoltaja tekee opetuksen järjestäjälle hakemuksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin. Hakemukseen tulee liittää psykologinen ja tarvittaessa lääketieteellinen selvitys. Opetuksen järjestäjä tekee myönteisen tai kielteisen hallintopäätöksen. Päätös tulee perustella, ja psykologiset ja mahdolliset lääketieteelliset selvitykset liitetään päätökseen.

Hallintopäätös perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä tulee tehdä vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten. Päätöstä ei voi tehdä esimerkiksi siitä syystä, että perusopetuksessa ei olisi mahdollisuutta vastata lapsen oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeeseen. Päätös perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä tehdään ennen kuin lapsi aloittaa perusopetuksessa.

Kun lapsen perusopetuksen aloitusta on myöhennetty vuodella, lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen vielä yhden esiopetusvuoden ajan.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luku 5 lisätään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan, ja siihen lisätään paikallisesti päätettävät asiat alla olevan mukaisesti.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan:

- Luvun 5.1 osalta
 - Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämistä ohjaavat paikalliset käytännöt ja vastuut
 - Päiväkodin johtajan tai rehtorin vastuut tuen toteuttamisessa
 - Lukuvuosisuunnitelman rakenne tuen järjestämisen osalta sekä laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut
 - Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut
 - Esiopetuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tuen yhteensovittamisen paikalliset käytännöt

- Luvun 5.2 osalta
 - Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttaminen, yhteistyörakenteet ja vastuut järjestäjä-, toimipaikka- ja ryhmätasolla
 - Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen käytännöt ja vastuut
- Luvun 5.3 osalta
 - Ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyyden ja lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointiin ja tukitoimien toteuttamista koskevan suunnitelman laatimiseen liittyvät käytännöt ja vastuut
 - Tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu
- Luvun 5.4 osalta
 - Yhteistyökäytännöt huoltajan ja lapsen kanssa lapsikohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja päätöksenteossa
 - Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten sekä muiden monialaisen yhteistyön tahojen kanssa tehtävän yhteistyön ja kehittämisen periaatteet
- Luvun 5.5 osalta
 - Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksentekoon ja toteuttamiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut (**voimaan 1.8.2026**)
 - Sairaalaopetuksen järjestämiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut
 - Sairaalaopetuksen konsultaatiopalvelun toteuttamisen yhteistyökäytännöt ja vastuut
 - Lapsen esiopetuksen poikkeavaan järjestämiseen ja päätöksentekoon liittyvät käytännöt ja vastuut
 - Perusopetukseen aloittamiseen vuotta säädettyä myöhemmin kuuluva yhteistyö, käytännöt ja vastuut

5.6.1 Lapsen oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen Askolassa

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet, paikalliset käytännöt ja vastuut

Askolassa oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen toteutumisen lähtökohtana ovat koko esiopetusryhmän ja jokaisen lapsen vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Tuki toteutetaan inklusio periaatteen mukaisesti lähipäiväkodissa tai lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarpeita tukevassa esiopetusryhmässä (esim. liikuntarajoite). Mahdollinen täydentävä varhaiskasvatus toteutetaan lapsen esiopetusryhmässä, mikä turvaa lapsen tuen yhteensovittamisen esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen välillä, poikkeuksena iltahoito päiväkotia Puolukassa. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä ja mahdollisilla ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla pyritään vastaamaan kaikkien lasten oppimisen tarpeisiin osana vertaisryhmää.

Tehostettu ja erityinen tuki täydentävässä varhaiskasvatuksessa

Esiopetuksessa olevalla lapsella on oikeus tarpeidensa mukaiseen, yleiseen, tehostettuun tai erityiseen tukeen myös täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Tehostettu tai erityinen tuki myönnetään täydentävään varhaiskasvatukseen, mikäli esiopetusryhmän opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja päiväkodin johtaja tehtyjen havainnointien, arviointien, suunnitelmien ja mahdollisten lausuntojen perusteella katsovat, että yleisen tai tehostetun tuen menetelmät täydentävässä varhaiskasvatuksessa ovat lapselle riittämättömät. Erityisen tuen osalta tulee tehdä lapsen sekä huoltajien kuuleminen pohjautuen Hallintolakiin. Kuulemisen järjestämisestä vastaa esiopetusryhmän opettaja ja kuuleminen voidaan toteuttaa täydentävän varhaiskasvatuksen osalta tarpeen mukaan yksilöllisen opiskeluhoitopalaverin yhteydessä. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen hallintopäätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista tekee päiväkodinjohtaja.

Tehostettu tuki täydentävässä varhaiskasvatuksessa voi tarkoittaa mm. aikuisen tiiviimpää läsnäoloa eri tilanteissa, riittävän ajan varaamista erityisesti siirtymätilanteissa, motoristen apuvälineiden käyttöä (esim. kynätuki, nystyrätyyny), ohjeiden pilkkomista ja toistamista, pienryhmätoimintoja ja kuvatukea.

Erityinen tuki esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa voi tarkoittaa mm: vahvempaa erityisopettajan tukea, oppimisympäristön ja lapsiryhmien erityisjärjestelyjä, henkilökohtaista avustajaa, mahdollisten kuulosuojaimien / terveyttä edistävien sekä muiden apuvälineiden käyttöä, selkeitä kuvaohjeistuksia, tukiviittomien käyttöä ja esteettömiä kulkureittejä.

Päiväkodin johtajan vastuut tuen toteuttamisessa

Päiväkodin johtaja vastaa oppimisen ja esiopetuksen tuen järjestämisestä, pedagogiikan johtamisesta ja arvioinnista, oppimisympäristön turvallisuudesta, henkilöstön työolosuhteista, henkilöstön riittävästä ammatillisesta osaamisesta ja koulutuksesta sekä riittävästä henkilöstöresurssista eri tuen muotojen antamisen mahdollistamiseksi. Päiväkodin johtajalla on vastuu huolehtia henkilöstön riittävästä lääkehoidon osaamisesta ja kouluttautumisesta yksikkökohtaisen lääkehoidon toteuttamisen suunnitelman mukaisesti. Lisäksi päiväkodin johtajien tehtävänä on myös huolehtia tukitoimiin sekä apuvälineisiin liittyvien ratkaisujen eteneminen hallintopäätökseksi ja käytäntöön.

Lukuvuosisuunnitelman rakenne tuen järjestämisen osalta sekä laatimisen ja tarkentamisen periaatteet ja vastuut

Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma laaditaan lukuvuosittain. Askolan esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma on kaksiosainen. Yleisessä osassa on pieni esiopetusinfo huoltajille, kuvataan ja tarkennetaan lukuvuosittain esiopetusvuoden toiminnan pääpiirteet ja painotusalueet. Lisäksi osassa kuvataan Askolan esiopetuksen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisen yleiset rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako, moniammatillinen ja monialainen yhteistyö sekä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Tuen tarpeiden osalta lukuvuosisuunnitelmassa on osio (ei julkinen), jossa kuvataan esiopetusryhmäkohtaisesti lukuvuosittain oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä mahdolliset lapsikohtaiset tukitoimet ja niiden järjestäminen.

Lukuvuosisuunnitelmaan kootaan esiopetuksen aloittamista edeltävänä keväänä arvio lasten tuen tarpeista (tulevan lukuvuoden) tiedossa olevien tarpeiden pohjalta. Suunnitelmaa täydennetään ja täsmennetään lukukauden alettua sekä tarvittaessa esiopetusvuoden aikana ilmenneiden tarpeiden mukaisesti. Lukuvuosisuunnitelman täydentäminen on varhaiskasvatusopettajan vastuulla ja sitä täydennetään yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä tarvittaessa päiväkodin johtajan kanssa.

Toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt ja vastuut

Tiedonsiirto esiopetuksesta perusopetukseen

Esiopetuksen tehtävänä on huolehtia, että opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirtyy perusopetukseen. Esiopetuksessa on huolehdittava siitä, että huoltajia tiedotetaan tiedonsiirtoon liittyvien vastuiden jakautumisesta.

Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon lapsen siirtyessä perusopetukseen. Oppilaskohtaisten tukitoimien tarve arvioidaan siirtymävaiheessa ja tuen toteuttaminen suunnitellaan yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Perusopetuksessa oppilaalle laaditaan tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja tehdään tukea koskeva päätös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Esiopetuksesta perusopetukseen siirrettävät tiedot

- Esiopetuksesta on siirrettävä perusopetukseen lapsen oppimisen kannalta merkitykselliset pedagogiset tiedot. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot tulee siirtää kaikkien lasten osalta, jotta oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt sekä ryhmäkohtaiset tukimuodot voidaan järjestää perusopetuksessa tarkoituksenmukaisiksi.*
- Mikäli lapsi on saanut lapsikohtaisia tukitoimia esiopetuksessa, tuen toteutumista ja vaikuttavuutta koskeva tieto otetaan huomioon lapsen siirtyessä perusopetukseen. Voimassa olevassa tukea koskevassa päätöksessä päätetyt asiat voidaan siirtää salassapidon estämättä (Pol 40-41§) välttämättömänä tietona (mm. missä asioissa oppilas tarvitsee tukea, arvio annetun tuen vaikuttavuudesta, listaus toimivista tukitoimista).*
- Mikäli lapsella on esiopetuksessa ollut käytössä henkilökohtaisia apuvälineitä, hän on saanut lapsikohtaisia tulkitsemis- tai avustajapalveluita tai erityisopettajan opetusta säännöllisesti tai kokoaikaisesti pienryhmässä, tämä tulee huomioida lapsen siirtyessä perusopetukseen.*
- muut asiat, jotka vaikuttavat oppilaan turvalliseen opetuksen järjestämiseen erityisesti, jos oppilaan tuen tarve vaikuttaa opetusryhmän suunnitteluun*

- *Muiden siirrettävien tietojen osalta on käytettävä tapauskohtaista harkintaa*
- *Huoltajien suostumuksella lapsesta voidaan siirtää laajemminkin tietoa liittyen opetuksen järjestämiseen sekä oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen.*

Turvalliseen opetuksen järjestämiseen liittyviä asioita käsitellään tarkemmin yksilöllisen monialaisen opiskeluhoitotryhmän tapaamisessa lain määritelmien mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tiedonsiirrosta. Yksilöllinen tiedonsiirtopalaveri järjestetään aina tarvittaessa lapsen tietojen välittämiseksi esim. yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Huoltajille tarjotaan aina mahdollisuus osallistua tiedonsiirtotapaamiseen.

Muu kuin siirtymävaiheen tiedonsiirtoon liittyvä toiminta on kuvattu luvussa 3. Yksilöllisen opiskeluhoitotryhmän asiat erillisessä Askolan kunnan opiskeluhoitosuunnitelmassa, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvun kuusi (6) mukaisesti.

5.6.2. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot Askolassa

Askolassa oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet, havainnot arjen tilanteista, oppimis- ja kehitystarpeet sekä mahdolliset aikaisemmat tiedot tuen tarpeista. Askolassa jokaiselle esiopetusikäiselle lapselle laaditaan joko varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) tai lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma LEOPS (vain esiopetuksessa oleville lapsille). Vasun tai leopsin laatimiseen osallistuu esiopetuksen opettaja, lapsi ja huoltajat. Suunnitelmaan kirjataan vahvuuksien ja havaintojen lisäksi oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt sekä ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet esiopetusvuodelle. Nämä tavoitteet ovat voimassa myös tarvittavilta osin esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen aikana. Lapsen tuen tarpeeseen vastataan arjen pedagogisella suunnittelulla, henkilöstön osaamista kehittämällä sekä oppimisympäristöjä ja arjen struktuuria muokkaamalla. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan pedagoginen konsultaatio, mallintaminen ja rinnalla kulkeminen mahdollistaa ja auttaa henkilöstöä lasten tarpeisiin vastaamisessa.

Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyjen riittävyttä ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen käyttöönoton tarvetta arvioidaan Askolassa ”Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt” -kaavakkeen avulla. Kaavake täydentää Askolan esiopetuksessa laadittavaa lukuvuosisuunnitelmaa.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat osa esiopetuksen perustehtävää. Askolassa esiopetuksen rakenteellisista järjestelyistä vastaa johtotiimi, johon kuuluvat päiväkodin johtajat, varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä apulaisjohtajat, pedagogisten järjestelyiden järjestämisen vastuu on ryhmän opettajalla.

Pedagogiset ratkaisut ja menetelmät, joilla ryhmän toimintaa suunnitellaan oppimista tukeviksi, kirjataan ”Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt” -kaavakkeeseen ja täydennetään tarvittavilta osin ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan esiopetuksen aloitusta edeltävänä keväänä lapsiryhmälle. Suunnittelun pohjana käytetään varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tiedonsiirtopalaverista ja kotoa tulevien lasten osalta huoltajien täyttämää tiedonsiirtokaavaketta ja ”Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt” -kaavaketta. Tuen suunnittelu toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä. Suunnittelussa ovat mukana esiopetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja päiväkodin johtaja.

Suunniteltua ryhmäkohtaisen tuen tarvetta arvioidaan syksyllä yhteisöllisen opiskeluhuoltopalaverin sekä mahdollisten yksilöllisten opiskeluhuoltotapaamisien jälkeen. Tuen tarvetta arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä, jossa mukana ovat esiopetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja päiväkodin johtaja. Lisäksi esiopetuksen opettaja arvioi tuen tarpeita säännöllisesti toimintavuoden aikana ja suunnittelee niitä tarvittaessa moniammatillisesti tai monialaisesti.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttaminen on esiopetuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan vastuulla tuen muodosta riippuen. Toteutus suunnitellaan yhdessä esiopetuksen tiimin ja tarvittaessa erityisopettajan kanssa. Ryhmässä käytössä olevat ryhmäkohtaiset tukimuodot kootaan lukuvuosisuunnitelman loppuun (ei julkinen osio), lisäksi ryhmäkohtaisten tukimuotojen käytännön toteutus suunnitellaan ja arvioidaan ryhmävasuun.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyttä ja tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti.

- Syksyllä yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhuoltotyöryhmän jälkeen
- Havainnointien pohjalta ja tiimipalaverien yhteydessä

Arvioinnista on ensisijaisesti vastuussa esiopetuksen opettaja. Ryhmäkohtaisten tukimuotojen arviointia toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä.

5.6.3. Lapsikohtaiset tukimuodot, niiden järjestäminen ja arviointi Askolassa

Tuen tarve arvioidaan ja tukitoimet suunnitellaan, järjestetään sekä toteutetaan yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvatuksen/esiopetuksen henkilöstön ja tarvittaessa monialaisen yhteistyöverkoston ja opiskeluhuollon kanssa. Monialaiseen verkostoon voi kuulua mm. neuvolan terveydenhoitaja, lapsen kanssa toimivat terapeutit, psykologi, perheneuvola ja lastensuojelu. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös sairaalan kanssa.

Lapsikohtaisen tuen arvioinnin ja järjestämisen prosessin tukena käytetään ”Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma” -lomaketta (LIITE), Jatkossa em. lomakkeesta käytetään lyhennettä Latu -lomake.

Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi

Esiopetusryhmän henkilöstö arvioi aiemmin annetun tuen riittävyttä yhdessä huoltajien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä tarvittaessa monialaisen verkoston ja päiväkodin johtajan

kanssa. Arvioinnin tukena käytetään Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt -kaavaketta, arviota toteutettujen ryhmäkohtaisten tukimuotojen (kuvattu lukuvuosisuunnitelmassa) riittävydestä, jotka esiopetusryhmän opettaja kirjaa Latu-lomakkeen kohtaan:

“2.2 Lapsen aiemmin saama tuki”.

- Tietojen pohjalta esiopetusryhmän opettaja kirjaa arvion lapselle annetuista ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja niiden lisäksi tarvittavista lapsikohtaisista tukitoimista kohtaan ”2.3 Lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyvä tuen tarve”.
- Lapsen ja huoltajan näkemykset kirjataan lomakkeeseen kohtaan “2.4 Lapsen ja huoltajan näkemykset tuen tarpeesta arviointia varten”.

Lapsikohtaisen tuen toteuttaminen

Lapsikohtaista tukea annetaan silloin, kun lapsella on vaikeuksia edistyä riittävästi esiopetuksen tavoitteiden mukaisesti muiden tukitoimien avulla. Kun lapselle annettujen tukien arvioidaan olevan riittämättömät, esiopetusryhmän opettaja täydentää Latu -suunnitelmaan kohdan

“3.2 Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttaminen”.

- Kohtaan “3.1 kirjataan yhteistyötahot, jotka osallistuvat suunnitteluun”.
- Lapsen ja huoltajan mielipiteet kirjataan kohtaan “3.3 Lapsen ja huoltajan osallistuminen suunnitelman laatimiseen”.

Tietojen pohjalta palvelualuejohtaja täydentää kohdan

- “2.5 Johtopäätökset lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarpeesta” ja tekee hallintopäätöksen asiasta.

Lapselle suunnitellut lapsikohtaiset tukitoimet ja niiden arviointi

Lapselle suunniteltuja lapsikohtaisia tukitoimia (jotka on kuvattu Latu-lomakkeen kohdassa 3.2) on

- Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- Kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä
- Tulkitsemispalvelut
- Avustajapalvelut

Lapsikohtaista tukea arvioidaan säännöllisesti ja tarpeen mukaan. Arvioinnin prosessi kuvataan Latu -lomakkeen kohdassa “4 Suunnitelman toteutumisen arviointi”. Suunnitelman arvioinnista vastaa esiopetusryhmän opettaja.

- Arviointiin osallistuvat yhteistyötahot kirjataan kohtaan “4.1 Taustatiedot suunnitelman toteutumisen arvioinnista”.
- Kohtaan “4.2 kirjataan toteutuneet tukitoimet sekä niiden riittävyys ja vaikuttavuus”.
- Kohdassa “4.3 määritellään arvioinnin pohjalta jatkotoimenpiteet”, joita ovat

- tehdyt toimenpiteet ovat olleet riittävät ja jatketaan samalla suunnitelmalla,
- suunnitelmaa pitää päivittää tai
- tuen tarve tulee arvioida uudelleen.

Lapsikohtaisen tuen aloittamisesta tai lopettamisesta tehdään hallintolain mukainen päätös. Mikäli tuenpäättös on ollut määräaikainen ja tukea jatketaan myös silloin tuesta tehdään hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekee Osaaminen ja elämänlaatu palvelualuejohtaja.

5.6.4.Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen liittyvä yhteistyö

Huoltajan ja lapsen kanssa tehtävä yhteistyö

Askolan kunnan esiopetuksessa lapsen tukeen liittyvät asiat suunnitellaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja yhteistyön muodot vaihtelevat perheiden tarpeiden mukaan. Huoltajien ja lasten kanssa kuulemisen prosessi tuen osalta kirjataan Latu-lomakkeeseen. Huoltajalla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan ja henkilöstö pyrkii auttamaan huoltajia kasvatustehtävässä jakamalla ammatillista tietoa ja osaamista sekä kertomaan kunnan palveluista. Henkilöstön sekä lasten huoltajien välinen luottamuksellinen vuorovaikutussuhde on pohjana hyvälle yhteistyölle.

Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä pitkin vuotta. Yhteiset, arjessa käytävät keskustelut ovat yleisin yhteistyön muoto. Yhteisiä palaverieita järjestetään tarvittaessa ja niihin voidaan lapsen tarpeista riippuen pyytää mukaan myös muita lapsen kanssa työskenteleviä tahoja. Esiopetukseen kotoa tulevien lasten kohdalla pyritään yhteistyö huoltajien kanssa aloittamaan jo ennen kuin lapsi aloittaa esiopetuksen (tiedonsiirtolomake kotoa esiopetukseen).

Esiopetuksen henkilöstöllä on vastuu luottamuksellisen ja perhettä kunnioittavan yhteistyön luomisesta ja ylläpitämisestä. Periaatteena on, että huoltajat saavat riittävästi tietoa lapsensa esiopetuksesta ja heillä on todellisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Yhteistyössä eri äidinkieltä puhuvien huoltajien kanssa käytetään tarvittaessa tulkkipalvelua.

Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö Askolassa

Moniammatillista yhteistyötä Askolan esiopetuksessa tehdään tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan, lapsen esiopetusryhmän opettajan ja esiopetustiimin sekä päiväkodin johtajan kanssa.

Opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa tehdään yhteistyötä lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti sekä yhteisöllisen opiskeluhoollon osalta yhteisöllisissä opiskeluhoitopalaverieissa vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Opiskeluhoitopalveluiden osalta yhteistyön ja kehittämisen periaatteet on kuvattu tarkemmin luvussa 6 määriteltyjen periaatteiden mukaisesti Askolan esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Monialaista yhteistyötä toteutetaan tarvelähtöisesti. Tuen sopivuutta arvioidaan säännöllisesti yhdessä huoltajien ja verkostossa toimivien asiantuntijoiden kanssa. Monialaisen yhteistyön osallisuus lapsen tuen prosessissa kirjataan Latu-lomakkeeseen. Varhaiskasvatuksen johtotiimi (sis. esiopetuksen) vastaa monialaisen yhteistyön kehittämisestä.

5.6.5. Esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen tuen tarpeesta tai terveydentilasta johtuvasta syystä

Alla on kuvattu Askolan toimintatavat ja päätöksen vastuut kunkin esiopetuksen poikkeavan järjestämistavan kohdalla.

Pidennetty oppivelvollisuus (voimassa 31.7.2026 asti)

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat lasten esiopetuksen pituus, aloitusajankohta ja opetusjärjestelyt suunnitellaan yksilöllisesti lapsen tarpeiden mukaisesti. Esiopetuksen järjestämisestä neuvotellaan yksilöllisesti lapsen tarpeet huomioiden huoltajien, opetuksen järjestäjän ja erityisopetuksen edustajan sekä muiden lapsen hoitoon ja kuntoutukseen osallistuneiden asiantuntijoiden sekä hoitoon osallistuneiden varhaiskasvatuksen / esiopetuksen henkilöstön kanssa.

Huoltajia tulee informoida pidennetyn oppivelvollisuuden toteutumisen erilaiset menettelytavat ja niiden vaikutus heidän lapsensa oppimispolkuun. Jos huoltaja päättää, että lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa 5-vuotiaana, annetaan lapselle heti lapsikohtaista tukea sekä erityistä tukea, mikäli hän on myös esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Tällöin hänelle tehdään lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma (Latu). Oppivelvollisuuteen kuuluva esiopetus voidaan järjestää myös varhaiskasvatuksen ryhmässä esiopetusryhmän sijaan lapsen edun niin vaatiessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden menettelytapojen huoltajien tiedottaminen ja opastaminen menettelytapojen osalta oikea-aikaisesti on varhaiskasvatuksen erityisopettajien vastuulla.

Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee palvelualuejohtaja huoltajien hakemuksen perusteella, jonka liitteenä tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto, josta tulisi käydä ilmi asiantuntijan näkemys vammaisuuden tai sairauden asteesta. Poikkeustilanteissa, mikäli edellä mainittuja lausuntoja ei ole saatavilla ja tuen tarve on ilmeinen, liitteeksi voidaan liittää varhaiskasvatuksen erityisopettajan esitys. Päätöksen lapsikohtaisista tukitoimista oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen tekee palvelualuejohtaja ja täydentävän varhaiskasvatuksen osalta erityisestuen päätöksen tekee päiväkodinjohtaja.

Varhennettu oppivelvollisuus (1.8.2026 alkaen)

Varhennetun oppivelvollisuuden osalta Askolan esiopetussuunnitelma päivitetään lain mukaiseksi 1.8.2026 mennessä.

Sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Erikoissairaanhoidossa potilaana olevan lapsen sairaalaopetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu Askolassa.

Askolassa erikoissairaanhoidosta vastaa HUS ja perusterveydenhuollosta Itä-Uudenmaan hyvinvointialue. Mikäli esiopetuksessa oleva askolalainen lapsi tai kotikunnattomana Askolassa asuva lapsi saa sairaalaopetusta, palvelualuejohtaja osallistuu sairaalaopetuksen järjestämisen kuulemiseen. Tapauskohtaisesti yhteistyötapaamisiin osallistuu tarvittava moniammatillinen tiimi. Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun kanssa tekee yhteistyötä ensisijaisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai esiopetuksen opettaja.

Muut opetuspalvelut esiopetuksen poikkeavan järjestämisen yhteydessä

Esiopetuksen poikkeavan järjestämisen aikana lapsella on oikeus hänen tarvitsemiinsa tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin, kuten lapsikohtaisen tuen kohdassa on aikaisemmin kuvattu. Päätöksen muista opetuspalveluista tekee palvelualuejohtaja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tai muun tahon laatiman asiantuntijalausunnan pohjalta.

Lapsen esiopetuksen järjestäminen poikkeavasti terveydentilasta johtuvasta syystä

Lapsen esiopetus voidaan järjestää osittain toisin, mikäli lapsen terveydentila niin vaatii. Esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tai osallistumisajan lyhentämisestä tehdään hallintopäätös, mikäli poikkeama ei ole vähäinen tai tilapäinen. Päätöksen tekee palvelualueen johtaja huoltajan hakemuksesta. Hakemukseen liitteenä tulee olla terveydenhuollon asiantuntija lausunto.

Poikkeavasti järjestettävän esiopetuksen prosessista vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhdessä päiväkodin johtajan kanssa.

Perusopetuksen aloituksen myöhentäminen

Lapsi voi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin, mikäli se on lapsen edun mukaista. Päätös tehdään ennen kuin lapsi aloittaa perusopetuksen. Askolassa huoltaja voi tehdä hakemuksen perusopetuksen myöhentämisestä Osaaminen ja elämälaatu palvelualueen johtajalle. Hakemukseen tulee liittää psykologinen ja tarvittaessa lääketieteellinen selvitys, jotka liitetään päätökseen. Mikäli päätös puoltaa perusopetuksen myöhentämistä, on lapsella oikeus esiopetukseen. Tällöin huoltaja tekee esiopetushakemuksen eDaisyssa, jonka päiväkodin johtaja käsittelee.

6 Opiskeluhuolto

Tässä luvussa määrätään [perusopetuslain mukaisesti opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa](#) määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta.

Tässä luvussa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetus tai esiopetusyksikkö. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhuolto. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös [Helsingin kaupunkia](#).

[Opiskeluhuollolla](#) tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa. [Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhuolto](#), jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon [lapsen edun ensisijaisuus](#).

Opiskeluhuoltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen [suunnitelmallisena yhteistyönä](#) lasten ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuolto on sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista työtä. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on ennalta ehkäisevää ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhuoltoa esiopetuksessa. Se on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi lapsilla on oikeus opiskeluhuoltopalveluihin, joita ovat ikäryhmälle tarkoitetut [neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut](#). Opiskeluhuoltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota [asianmukaiset tilat](#).

6.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän [opiskeluhoitosuunnitelma](#). Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa [monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä](#). Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan [yhteistyössä](#) esiopetuksen ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen [yhteistyövelvoite](#) opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se [sisältää](#) opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (*omavalvonta*) sekä esiopetusyksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1-5. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista esiopetusyksiköissä [seurataan ja tarkistetaan](#) tarvittaessa.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetusyksiköiden toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten [hyvinvointisuunnitelmaan](#).

[Opetuksen järjestäjä vastaa](#) siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on esiopetusyksikkökohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1-5):

1) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiopetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan [opiskeluhoitopalvelujen riittävyys](#) huomioiden lasten ja esiopetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi esiopetusyksiköiden määrä ja esiopetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotaistaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2) Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja

opiskelijahuoltolain 6 §:n (*opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto*) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan [toimintaa](#), jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön [hyvinvoinnista](#).

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa
- esiopetusyksikkökohtaisten [opiskeluhooltoryhmien](#) johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

3) Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

[Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla](#) tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoolllossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu esiopetuksessa [huoltajan suostumukseen](#). Lapsen [osallisuus ja toivomukset](#) otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia [säännöksiä](#).

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- lapsen [ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin](#) (ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- [yksittäisen lapsen tueksi](#) koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, huoltajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen
- [opiskeluhooltokertomusten](#) laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille
- lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

4) Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten [yhteinen tehtävä](#). Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoolllossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen [osallisuus](#) opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa

- esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhuollon [monialainen yhteistyö](#) oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten perheneuvola, lastensuojelu ja erikoissairaanhoido
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta [tiedottaminen](#) lapsille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5) Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lapsella on oikeus [turvalliseen opiskeluympäristöön](#), johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, päiväkodin johtajan tai rehtorin [velvoite ilmoittaa](#) tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan lapsen (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin. [Kuvaus yhteistyöstä](#) huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Askolan kunnan esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma on erillinen asiakirja, johon on kirjattu paikalliset tarkennukset esiopetuksen opiskeluhuoltoon liittyen. Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelman hyväksyy Osaaminen ja elämänlaatu lautakunta.

7 Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan [esiopetuksen järjestämiseen](#). Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa esiopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa esiopetukselle asetettuja yleisiä tavoitteita sekä oppimiskokonaisuuksien toteuttamiselle asetettuja yhteisiä tavoitteita. Esiopetuksessa noudatetaan näitä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta lapsia tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- ja kasvatustilafilosofiseen järjestelmään. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja [valtioneuvoston asetuksessa](#).

7.1 Paikallisesti päätettävät asiat

Esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkö- tai toimipaikkakohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voi olla omakeimainen opetuksen järjestämisluvan ja [valtioneuvoston asetuksen](#) asettamissa rajoissa. Paikallinen opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa esiopetusta koskevan lainsäädännön tai esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa sen lisäksi, mitä perusteasiakirjassa aiemmin määrätään,

- mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen liittyvät esiopetuksen arvoperustaa täydentävät näkökulmat ja miten nämä näkökulmat näkyvät esiopetuksen toimintakulttuurissa, työskentelytavoissa ja oppimiskokonaisuuksien painotuksissa
- mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään liittyvät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut sekä miten nämä periaatteet ja ratkaisut näkyvät esiopetuksen toimintakulttuurissa, työskentelytavoissa ja oppimiskokonaisuuksien painotuksissa.

Askolan kunnassa ei tällä hetkellä järjestetä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa esiopetusta.

LÄHTEET

Askolan esiopetussuunnitelma 2024

Askolan varhaiskasvatuksen laatukäsikirja (1.8.2023)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/9658568>

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutos (OPH-1090-2022)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutos (OPH-4607-2022)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2024 muutos (OPH-533-2025)

Lohjan esiopetuksen opetussuunnitelma 2023

Mäntsälän kunnan esiopetussuunnitelma 2023

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) 24§ 1.mom.

Pedagoginen dokumentointi Opetushallitus 2022

Wiman, Annele: Leikki -lapsen supervoima. Juliste.

LIITE

LIITE: Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma (Oph:n mallilomake)

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma esiopetuksessa

Lomakkeen täyttöohjeet

Lomaketta ei tarvitse allekirjoittaa eikä tulostaa.
Lomakkeeseen täytetään vain tarpeelliset tiedot.

1 Lapsen tiedot

Lapsen nimi (tieto pakollinen)

Syntymäaika, henkilötunnus tai muu yksilöivä tunniste (tieto pakollinen) Muu yksilöivä tunniste esimerkiksi oppijanumero. Joku yksilöivä tunniste on pakollinen tieto
Esiopetuksen järjestämispaikka tai toimipaikka (tieto pakollinen)
Esiopetusryhmä (tieto hyödyllinen tai ehdollisesti pakollinen)
Huoltaja/huoltajat/muu laillinen edustaja (tieto pakollinen) Nimi pakollinen tieto, ja lisäksi tarvittaessa mahdollisesti tieto suhteesta lapseen
Huoltajan/huoltajien/muun laillisen edustajan yhteystiedot (tieto hyödyllinen tai ehdollisesti pakollinen) Yhteystietoihin puhelinnumero tai sähköpostiosoite
Yhteydenpitoon liittyviä lisätietoja Esimerkiksi ensisijainen yhteydenpitotapa tai muita toimipaikkakohtaisia tarpeita

2 Lapsen tuen tarpeen arviointi

2.1 Taustatiedot lapsen tuen tarpeen arvioinnista

Lapsen tuen tarpeen arvioinnin päivämäärä (tieto pakollinen): .
Lapsen tuen tarpeen arvioinnista vastaava henkilö (tieto pakollinen): Nimi, tehtävänimike ,
Arvioinnissa on tehty monialaista yhteistyötä: ☐ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä: Monialaiseen yhteistyöhön osallistuneet asiantuntijat, organisaatio ja yhteystiedot Nimi, organisaatio, yhteystiedot , , , Sovitut yhteistyötavat, vastuut ja palvelut (täytetään vain, jos arvioinnissa tehty monialaista yhteistyötä):
Muut arviointiin osallistuneet henkilöt: Nimi, tehtävänimike , , , ,

2.2 Lapsen aiemmin saama tuki

Esiopetusryhmässä toteutetut oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt:

Lisäksi lapsen esiopetusryhmässä on toteutettu **seuraavia ryhmäkohtaisia tukimuotoja lukuvuosisuunnitelman mukaisesti:**

Yleinen tukiopetus: Lapsi on saanut yleistä tukiopetusta ☐ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä, kuvaus:

Opetuskielen tukiopetus:

Lapsi on saanut opetuskielen tukiopetusta

☐ Kyllä ☐ Ei

Jos kyllä, kuvaus:

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä:

Lapsi on saanut erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä

☐ Kyllä ☐ Ei

Jos kyllä, kuvaus:

Lapsi on saanut varhaiskasvatuksessa säännöllisiä tai kokoaikaisia tukipalveluita (varhaiskasvatuslaki 15 c §)

☐ Kyllä ☐ Ei

Aikavälillä -

Lapsi on saanut jo esiopetuksessa **lapsikohtaisia tukitoimia**

☐ Kyllä ☐ Ei

Aikavälillä -

Jos kyllä, toteutetut lapsikohtaiset tukitoimet:

- ☐ Säännöllinen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä:
- ☐ Kokoaikainen erityisopettajan opetus pienryhmässä
- ☐ Tulkitsemispalvelut:
- ☐ Avustajapalvelut:
- ☐ Apuvälineet:

2.3 Lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyvä tuen tarve

Lapsi tarvitsee oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyvää tukea:

☐ Kyllä ☐ Ei

Jos valittu, kuvaus tarpeesta:

Opettajien arvio lapselle annetuista ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja niiden lisäksi tarvittavista lapsikohtaisista tukitoimista:

Mahdolliset muut tiedot ja selvitykset: Esimerkiksi päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, lausunnot tai konsultaatiot, jotka ovat olennaisia tuen tarpeen arvioinnissa. Lomakkeeseen ei kuvata näiden selvitysten sisältöjä. ☐ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä, mitkä:
--

2.4 Lapsen ja huoltajan näkemykset tuen tarpeesta arviointia varten

Lapsi kokee tarvitsevansa oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea. ☐ Kyllä ☐ Ei Milloin selvitetty? (päivämäärä) .. Lapsen näkemys oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarpeestaan: Lapsen näkemysten selvittämiseen esimerkiksi tukikysymys: Millaista tukea tarvitset oppimiseen/ esiopetusryhmän toimintaan osallistumiseen?
Huoltaja kokee lapsen tarvitsevan oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea ☐ Kyllä ☐ Ei Milloin huoltajan näkemys on selvitetty? (päivämäärä; jos huoltajilta selvitetään eri aikaan, niin useampi päivämäärä) Huoltajan näkemys lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarpeesta

2.5 Johtopäätökset lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumisen tuen tarpeesta

Lapsikohtaisten tukitoimien tarve

Valinta siirtyy lapsikohtaisia tukitoimia koskevaan päätösesitykseen. Päätöksen perustelut ja tarkemmat suunnitelmat kohdassa 3.

☐ Vaihtoehto: on tarve lapsikohtaisille tukitoimille
--

Lapsikohtaisille tukitoimille on tarve, koska ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla ei voida vastata riittävästi lapsen tuen tarpeeseen

Jos valitaan: Täytetään tarkemmat tukitoimet perusteluineen: 3.2 **Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttaminen**

☐

Vaihtoehto: ei ole tarvetta lapsikohtaisille tukitoimille

Lapsikohtaisille tukitoimille ei ole tarvetta, koska ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla voidaan vastata riittävästi lapsen tuen tarpeeseen

Jos valitaan: Tarkemmat perustelut, miksi lapsikohtaisia tukitoimia ei tarvita

Jos valittu Ei tarvetta -vaihtoehto, ei Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa täytetä enempää

3 Suunnitelma lapsikohtaisten tukitoimien toteuttamisesta

3.1 Taustatiedot suunnitelman laatisesta

Suunnitelman laatisen päivämäärä (tieto pakollinen): .
Suunnitelman laatisesta vastaava henkilö (tieto pakollinen): Nimi, tehtävänimike
Suunnitelman laatisessa on tehty monialaista yhteistyötä: ☐ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä: Monialaiseen yhteistyöhön osallistuvat asiantuntijat, organisaatio ja yhteystiedot Nimi, organisaatio, yhteystiedot , , , Sovitut yhteistyötavat, vastuut ja palvelut
Muut suunnitelman laatiseseen osallistuvat henkilöt: Nimi, tehtävänimike , , , ,

3.2 Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttaminen

Täytetään vain, jos lapsen tuen tarpeen arvioinnissa (kohdassa Johtopäätökset lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyvästä tuen tarpeesta) on valittu vaihtoehto ”on tarve oppilaskohtaisille tukitoimille”.

Tässä tehdyt valinnat viedään päätökseen.

Lapselle suunnitellut lapsikohtaiset tukitoimet

☐ Säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä Jos valittu, kuvaus toteutuksesta:

☐ **Kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä**

Jos valittu, kuvaus toteutuksesta:

☐ **Tulkitsemispalvelut**

Jos valittu, kuvaus toteutuksesta:

☐ **Avustajapalvelut**

Jos valittu, kuvaus toteutuksesta:

☐ **Apuvälineet**

Jos valittu, kuvaus toteutuksesta:

Perustelut valituille lapsikohtaisille tukitoimille

Millä tavalla lapsi hyötyy valituista lapsikohtaisesta tukitoimesta?

Kuvaus ei siirry päätökseen, mutta saatetaan tiedoksi päätöksentekijälle, minkä pohjalta päätös perustellaan.

Miten lapsikohtaiset tukitoimet huomioidaan esiopetusryhmässä toteutettavien oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa?

3.3 Lapsen ja huoltajan osallistuminen suunnitelman laatimiseen

Lapsen mielipide suunnitellusta tuesta (tieto pakollinen)

Huoltajan näkemys suunnitellusta tuesta (tieto pakollinen)

4 Suunnitelman toteutumisen arviointi

4.1 Taustatiedot suunnitelman toteutumisen arvioinnista

Arvioinnin päivämäärä (tieto pakollinen): .
Arvioinnista vastaava henkilö (tieto pakollinen): Nimi, tehtävänimike ,
Arvioinnissa on tehty monialaista yhteistyötä: ☐ Kyllä ☐ Ei Jos kyllä: Monialaiseen yhteistyöhön osallistuvat asiantuntijat, organisaatio ja yhteystiedot Nimi, organisaatio, yhteystiedot , , , Sovitut yhteistyötavat, vastuut ja palvelut
Arviointiin osallistuneet muut henkilöt: Nimi, tehtävänimike ,

4.2 Toteutuneet tukitoimet, niiden riittävyys sekä vaikuttavuus

Onko lapsi hyötynyt suunnitelman mukaisista tukitoimista, ovatko tukitoimet olleet riittäviä:
Lapsen näkemys: Tukitoimet ovat olleet riittäviä: ☐ Kyllä ☐ Ei
Huoltajan näkemys: Tukitoimet ovat olleet riittäviä: ☐ Kyllä ☐ Ei

Toimipaikan henkilöstön näkemys:

Tukitoimet ovat olleet riittäviä:

☐ Kyllä ☐ Ei

4.3 Jatkotoimenpiteet

Valitse seuraavista vaihtoehtoista (vain yksi).

☐ **Tukitoimet ovat olleet riittäviä**

Jos valitaan: Tarkenna, miten lapsi on hyötynyt suunnitelman mukaisista tukitoimista?

Toimenpide: Tukea jatketaan, ei muutoksia tuen järjestämiseen.

☐ **Suunnitelmaa pitää päivittää**

Jos valitaan: Tarkenna, miten lapsi on hyötynyt suunnitelman mukaisista tukitoimista ja miten suunnitelmaa pitää päivittää?

Toimenpide: Tukea jatketaan, mutta suunnitelma päivitetään.

☐ **Tarvitaan uusi tuen tarpeen arviointi ja tukea koskeva päätös**

Jos valitaan: Tarkenna, miten lapsi on hyötynyt suunnitelman mukaisista tukitoimista, miten suunnitelmaa on tarve päivittää ja miten päätöstä on tarve muuttaa?

Toimenpide: Tehdään uusi tuen tarpeen arviointi.

